ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑι.

Τόμος Γ'. — *Συνδρομή, ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἰανουαρίου καὶ 1. Ἰουλίου ἑκάστου ἔτους, ἐξάμηνος μόνον καὶ προπληρωτέα: Πανταχοῦ φράγκ. χρ. 10 ἢ μάρκ. 8.* — ΕΤΟΣ Γ'.

ΑΡΙΘΜ. 12 (60). — τῇ 15/27. Ἰουνίου 1887.

ΝΑΘΑΛΙΑ

ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ.

Ὁ τόπος καὶ αἱ περιστάσεις καθιστῶσι πολλάκις ἄτομα καὶ συμβάντα ἀξιοπερίεργα καὶ ἐνδιαφέροντα. Ὁ κόσμος βεβαίως μετ' ἀδιαφορίας ἤθελεν ἀκούσει τὰ περὶ τῆς συζυγικῆς διχογνωμίας μεταξὺ Μιλάνου καὶ Ναθαλίας καὶ οὐδεὶς ἤθελε ζητήσει νὰ μάθῃ τὸν λόγον, διὰ τί ἡ ὁμόδοξος βασιλὶς ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ μακρὰν τοῦ συζύγου της, εἰς τὰς ὡραίας ἀκτὰς τοῦ Εὐξείνου πόντου, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον καὶ ἄλλα σοβαρώτατα πολιτικὰ ζητήματα ἐν τῷ μέσῳ, ἕνεκα τῶν ὁποίων καὶ ἡ παραμικρὰ ταραχὴ καὶ τὸ ἐλάχιστον ἔκρυθμον φαινόμενον ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἵμου ἐπισύρει ἐφ' ἑαυτὸ τὴν προσοχὴν ὅλης τῆς Εὐρώπης.

Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς ἡ ὡραία τῆς ὁμοδόξου χώρας βασιλὶς, καὶ ἐὰν μὴ συνέβαινον τὰ ἐν Βελιγραδίῳ, περὶ ὧν τόσος λόγος ἐγένετο ἐν ταῖς ἐφημερίσι καὶ εἰς τοὺς πολιτικοὺς κύκλους, ἔχει πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον, διότι καταγομένη μητρόθεν ἐξ ἑλληνικοῦ αἵματος; διὰ τῶν χαρίτων καὶ τῶν ἄλλων αὐτῆς προσόντων ἀνῆλθεν εἰς τόσον ὑψηλὴν περιωπήν. Ἀλλ' ἐκ πατρὸς ῥωσσὶς οὖσα τὸ γένος πάντοτε ἔτρεφε πρὸν τὴν βόρειον δύναμιν μεγάλας συμπαθείας, τας ὁποίας ὅμως μέχρις ἐσχάτων δὲν ἐξεδήλου ἐν φανερᾷ ἀντιπράξει πρὸς τὸν ἀντίθετον φρόνημα ἔχοντα σύζυγόν της. Λίαν νοήμων καὶ φιλόδοξος, ὑπερτεροῦσα δὲ τὸν σύζυγόν της κατὰ τὴν εὐστάθειαν, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξασκήσῃ μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τὴν πορείαν τῶν πραγμάτων, ἐάν, μέχρι τοῦδε τοὐλάχιστον, ἡ αὐστριακὴ πολιτικὴ μετὰ πολλῆς δεξιότητος δὲν ἐματαίου τὰ σχέδιά της καὶ δὲν ὑπεστήριζε μέχρις ἐσχάτων τὸν ὑπὸ πάντων ἐγκαταλειφθέντα Μιλάνον.

ΝΑΘΑΛΙΑ.

Βασίλισσα τῆς Σερβίας.

Θυγάτηρ πλουσίου ῥώσσου ἀξιωματικοῦ, ὀνόματι Κέσκο, ἐνεπνεύσθη ὑπ' αὐτοῦ τὰς ῥωσσικὰς ἐθνικὰς ἰδέας, ἔτυχεν ὅμως τελείας εὐρωπαϊκῆς παιδεύσεως, ἐπειδὴ ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη ἐν Φλωρεντίᾳ, ὅπου ἡ μήτηρ της, πριγκήπισσα Στούρτζα, διέτριψε τὸν πλεῖστον χρόνον τοῦ βίου της.

Ἦτο δεκαεξαέτις τὴν ἡλικίαν ὅτε τῇ 17. Ὀκτωβρίου 1875 συνεζεύχθη τὸν Μιλάνον, διὰ τὸ κάλλος της δὲ καὶ τὴν εὐκινησίαν τοῦ πνεύματός της ἦτο νύμφη περιπόθητος. Ἡ εὐπροσηγορία της κατέκτα τὰς καρδίας τῶν περὶ αὐτὴν καὶ τοῦ λαοῦ της· λέγουσι δὲ ὅτι πάντοτε συνέδραμε τοὺς πάσχοντας καὶ

περιεποιήθη μετὰ πολλῆς αὐταπαρνησίας καὶ στοργῆς τοὺς τραυματισθέντας καὶ ἀσθενήσαντας κατὰ τὸν τελευταῖον ἀτυχῆ πόλεμον.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης κυρίως χρονολογεῖται καὶ ἡ πρώτη ἐμφάνισις τῆς Ναθαλίας εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων καὶ αὐλικῶν ῥαδιουργιῶν. Τὸ βέβαιον δὲ εἶνε, ὅτι ὁ ὑποκάρδιος αὐτῆς πόθος εἶνε νὰ διαπρέψῃ πολιτικῶς καὶ ν' ἀποκτήσῃ δόξαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς χώρας της. Καὶ ἡ ἀρχικὴ μὲν αἰτία τῆς διαστάσεως αὐτῆς πρὸς τὸν βασιλέα δὲν εἶνε πολιτικῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ δολοπλόκος τοῦ ῥωσσικοῦ κόμματος διπλωματία ἐκμεταλλεύεται αὐτὴν ἐπιτηδείως πρὸς ἴδιον ὄφελος. ἕως οὗ ἐξασφαλίσῃ εἰς ἑαυτὴν τὴν ἐπὶ τοῦ νεαροῦ σερβικοῦ βασιλείου ἀπεριόριστον πολιτικὴν κυριαρχίαν.

ΕΑΡΙΝΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ὑπὸ **ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ Vischer.**

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ὁ διάσημος γερμανὸς συγγραφεὺς Φρειδερῖκος Θεόδωρος Vischer ἐδημοσίευσε πρό τινος ἐν ἐγκρίτῳ γερμανικῷ περιοδικῷ βιβλιοκριτικὴν περὶ τοῦ τὸν αὐτὸν τίτλον φέροντος ἔργου τοῦ Ἐδουάρδου Ἔγγελ. Τὴν πραγματείαν ταύτην δημοσιεύομεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς προσεχοῦς 80ής ἐπετείου ἑορτῆς τοῦ εἰρημένου συγγραφέως, ἐπισκεφθέντος τὴν Ἑλλάδα τῷ 1840 καὶ ἔκτοτε ἀγαπήσαντος αὐτὴν εἰλικρινῶς, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης χρονολογούμεναι „ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις" του περὶ Ἑλλάδος.

Δικαιοῦταί τις ἄρά γε ν' ἀναγγείλῃ τὴν ἔκδοσιν βιβλίου, τοῦ ὁποίου τὸ περιεχόμενον καθιστᾷ τὴν κρίσιν του ὅλως ὑποκειμενικήν, ἀφ' οὗ ἀνὰ πᾶσαν σελίδα ἀφυπνίζει ἰδίας προσφιλεῖς ἀναμνήσεις; Δὲν θὰ ἦνέ τις ἄρά γε εὐνοϊκῶς προκατειλημμένος καὶ δὲν θὰ ἐκφέρῃ δυςκόλως τὴν γνώμην του; — Τὸ ἄρωμα τῶν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ἀγοραῖς εἰς πώλησιν ἐκτεθειμένων ὀπωρῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ποιλάσι ποικίλων ἄνθέων ἀναδίδουσιν αἱ σελίδες αὗται· τὸ *ἄλογον* φέρει τὸ ἐπίσαγμά του, ὁ *ἀγωγιάτης* βιάζεται πρὸς ἀναχώρησιν καὶ εἰς τὰς καυστικὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας διασχίζονται βουνὰ καὶ κοιλάδες, μὲ *τὴν τζίτζαν* ἀπὸ τοῦ ἐφιππίου κρεμαμένην καὶ γεμάτην ἀπὸ *κρασί*, ἀπὸ τὴν γνωστὴν διὰ ῥητίνης παρεσκευασμένην *ρετσίναν*· ἡ συνοδία σταματᾷ ἔμπροσθεν *χανίου* μὲ τὴν ἐλπίδα νυκτερινοῦ καταλύματος ἄνευ κλίνης, ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ ἐδάφους. Εἰς τὸ βιβλίον δὲν εὑρίσκω τὴν ἔνοπλον μόνον ἀκολουθίαν τοῦ χωροφύλακος· δὲν ὑπάρχει πλέον χρεία αὐτῆς, ὡς ἄλλοτε, κατὰ τὰς ἡμέρας μου, ὅτε δύο τοιοῦτοι ἔπρεπε κατὰ πόδας νὰ μᾶς ἀκολουθῶσιν εἰς προφυλακὴν κατὰ αἱμοχαρῶν λῃστῶν· Θέαι θαυμάσιαι ἀμείβουσι τοὺς κόπους τὰς καυματηρᾶς πορείας. Τὸ ὄνειρον τῶν παιδικῶν καὶ ἐφηβικῶν ἡμῶν ἡμερῶν, ἡ σιωπηλὴ καὶ βαθεῖα ἀγάπη τῆς ἀνδρικῆς ἡμῶν ἡλικίας, ἡ ὑψηλὴ εἰκών, ἡ ὁποία ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐκπέμπει τὰς ἀκτῖνάς της πρὸς τοὺς λαούς, διαπαιδαγωγοῦσα καὶ ἐξημερόνουσα αὐτούς, — δὲν εἶνε μόνον ὀνείρου ἀπατηλὴ εἰκών: ἀλλ' εἶνε ἡ Ὀλυμπία, τὸ Ἄργος, αἱ Μυκῆναι, ἡ Κόρινθος, αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Ἀκρόπολις, ὁ Μαραθών, ἡ Ἐλευσίς, οἱ Δελφοὶ καὶ αἱ Θερμοπύλαι, εἶνε ἐρείπια, ἀλλὰ τὰ ἐρείπια λαμβάνουσι ζωὴν καὶ μαρτυροῦσι. Ὁ Γερμανός, τοῦ ὁποίου τὸ βιβλίον μοὶ ἀφύπνισε τὰς ἀναμνήσεις ταύτας, γνωρίζει τὸ καρδιοκτῦπι, τὸν ἱερὸν φόβον, μὲ τὸν ὁποῖον πλησιάζει τις εἰς τοὺς προαιωνίους τούτους βωμούς, γνωρίζει τὸν ἐνθουσιώδη θαυμασμὸν καθ' ἣν στιγμὴν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὸ ὄνειρον μεταβάλλεται εἰς πραγματικότητα. „Ὁσάκις ἐνθυμοῦμαι τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἐν Πελοποννήσῳ, καταλαμβάνομαι καὶ τώρα ἀκόμη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος, ὑφ' οὗ εἶχον καταληφθῆ καὶ τότε· μοὶ φαίνεται ὡςὰν νὰ μὴ ἤμην ποτὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ, οὔτε πορρωτέρω αὐτῆς, καὶ ἡ καρδία μου, ἰδιοτρόπως ἐπιλήσμων, αἰσθάνεται ἀκόμη τὸ ῥίγος τῆς περιέργου καὶ πλήρους προαισθήματος ἀγωνίας, μὲ τὴν ὁποίαν κάμνει τις ὁλομόναχος τὰ πρῶτα βήματα εἰς τὴν ξένην χώραν. Οὐχὶ φόβον κινδύνων καὶ ἐνοχλήσεων· διότι ἐὰν εἶχόν ποτε τοιοῦτον, θὰ ἔμενον εἰς τὰ ἴδια καὶ θὰ περιεφερόμην εἰς τὴν ἐν Βερολίνῳ ὁδὸν τῆς Λειψίας. Ἀλλ' ᾐσθανόμην ὡςεὶ φόβον τινὰ πρὸ τοῦ ἐπιβλητικοῦ θεάματος, ὅπερ ἔμελλε νά μοι παρουσιασθῇ· δὲν μεταβαίνει τις εἰς Ὀλυμπίαν, Ἰθώμην, Σπάρτην καθ' ὃν τρόπον ἤθελε μεταβῇ εἰς τινα περίφημον τόπον τῆς Ἑλβετίας καὶ τοῦ Τυρόλου". Ὁ συγγραφεὺς ἀφηγεῖται πῶς ὁρμώμενος ἐξ Ἐλευσῖνος καὶ βλέπων μακρόθεν τὴν Σαλαμῖνα, διευθύνεται πρὸς τὰς Ἀθήνας καὶ βλέπει ἀναδυομένην τὴν Ἀκρόπολιν. Τὸ αὐτὸ αἴσθημα τὸν καταλαμβάνει· οἱ τόποι οὗτοι ἦσαν δι' αὐτὸν θησαυροὶ ἐξηφανισμένοι, μόνον εἰς τὰ βάθη τῆς ἀναμνήσεως διατηρούμενοι, καὶ ὅμως ἰδού ὑπάρχουσιν, τὸ παρελθὸν γίνεται παρόν, πολὺ ὡραιότερον μάλιστα παρ' ὅσον εἶχε τὸ πλάσει ἡ φαντασία· καίτοι ἠρειπωμένα, φωτίζονται ὅμως τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ χρυσοῦ φέγγους, ὅπερ ἐξέπεμπε τὰς ἀκτῖνάς του πρὸς τοὺς ἥρωας τοῦ Μαραθῶνος, πρὸς τὸν Περικλῆ, πρὸς τὸν Φειδίαν. Ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας ἀφιεροῖ τὰς ὥρας του εἰς τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ἐπὶ τῶν βράχων αὐτῆς μακαρίζει ἑαυτόν, διότι δὲν παράσσει τὴν ὡραίαν του μοναξίαν πλῆθος συνωστιζομένων ἀνθρώπων, ὡς ἐν τοῖς Μουσείοις καὶ ταῖς Πινακοθήκαις, οὐδὲ ἀκούεται ὁ θόρυβος τῶν ὁδῶν τῶν νέων Ἀθηνῶν εἰς τοὺς ὑψηλοὺς τούτους βράχους, ἐφ' ὧν ὑψοῦνται οἱ παλαιοὶ ναοί.

„Ἅπαντα τὰ ἀριστουργήματα ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς ἀκμῆς τῶν Ἀθηνῶν κεῖνται ἐνταῦθα, εἰς τὸ ὕπαιθρον, περιαυγαζόμενα ὑπὸ λάμψεως, ἡ ὁποία οὐδαμοῦ ἐπὶ γῆς δύναται νὰ θεαθῇ τόσον διαυγὴς καὶ ὑπεργήϊνος. Ἡ ὡς αἰθὴρ ἐλαφρὰ ἀτμοσφαῖρα, ἡ μονήρης σιγὴ καὶ ἡ πλησμονὴ τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν σκέψεων παρέχει εἴς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν δυνάμεις, οἵας δὲν ἐμάντευέ τις ποτέ ὑπαρχούσας ἐν ἑαυτῷ. Βλέπεις μὲ ἤρεμον τὸ βλέμμα· δὲν χάσκεις ὡς ἔμπροσθεν τῶν κατὰ σειρὰς τεθειμένων εἰκόνων ἐν τοῖς μουσείοις τῶν πόλεων. Ἐδῶ δὲν συνεσωρεύθησαν κλοπιμαῖα ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν καὶ δὲν ἐξετέθησαν εἰς θέαν ἐντὸς πνιγηρῶν αἰθουσῶν κατὰ σειράν, τὸ ἀριστούργημα παρὰ τὸ εὐτελέστατον κοτέχνημα. Οὐχί, ἐνώπιόν σου ἔχεις ἐν σμικρῷ χώρῳ τμῆμα πραγματικοῦ καλλιτεχνικοῦ βίου, ἔχεις τὸν βίον πεφιλημένου λαοῦ ἐν τῇ ὑπάτῃ τῆς ἀναπτύξεώς του βαθμίδι — οὐχὶ „ἐκτεθειμένον" ὑπὸ διευθυντῶν μουσείων, ἀλλὰ διασωθέντα μέχρις ἡμῶν ὅπως εἶχε παραχθῆ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης θέσεως ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ. — Ἔπειτα δὲ καὶ τὸ παράδοξον αἴσθημα: ὅτι, ὅπως σύ, οὕτω μετὰ θαυμασμοῦ ἠτένιζον τὰς στήλας ταύτας καὶ ἅπαντες ἐκεῖνοι οἱ ἄνδρες, τῶν ὁποίων μόνα τὰ ὀνόματα διεγείρουσι πληθὺν μεγάλων

καὶ ἀγαθῶν ἀναμνήσεων. Ἀπὸ τῶν ναῶν καὶ τῶν πυλῶν ἀναδίδεται ἀκόμη ὡςὰν μία ὀσμή, ὡςὰν μία πνοὴ ζώντων ἀνθρώπων ἐκ τοῦ αἰῶνος τῆς ἀκμῆς τῆς τέχνης." Ταῦτα λέγονται ὡς ἐκ τῆς καρδίας παντός, ὅςτις, εἰδήμων τῆς ἀρχαιότητος, ἐπεσκέφθη τὴν Ἑλλάδα μετὰ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος· ἕκαστος δὲ θὰ καταγοητευθῇ ὑπὸ τοῦ βιβλίου, ἐπειδὴ θ' ἀντικρύσῃ ἐν αὐτῷ τὴν κατάστασιν τῆς ἰδίας του ψυχῆς. Ἀλλὰ δυνατὸν νὰ εἴπῃ τις, ὅτι ἐντεῦθεν δὲν ἐξαρτᾶται καὶ ἡ ἐξ ἀντικειμένου κρίσις, καὶ ὅτι τὸ ζήτημα εἶνε, ἐὰν τὸ βιβλίον ἑλκύσῃ καὶ τὸν μὴ ἔχοντα τὰς ἰδίας ἀναμνήσεις μὲ τὸν συγγραφέα, — τοὺς πολλοὺς δηλαδή, οἱ ὁποῖοι δὲν συμμερίζονται μετ' αὐτοῦ τὰς ἀναμνήσεις ταύτας.

Ἐὰν τὸ βιβλίον ἦτο γεγραμμένον μόνον χάριν τῶν λογίων, ἡ ἐξέτασις αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ γίνῃ κατ' ἄλλον τρόπον. Ναὶ μὲν εἶνε καὶ διὰ τοὺς λογίους, ἀλλ' οὐχὶ μόνον δι' αὐτούς, οὐχὶ διὰ τοὺς λογίους μόνον ὡς τοιούτους. Ὡς λόγιοι ὤφειλον ν' ἀπαιτήσωσι μόνον τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ὀρθότητα. Τὰς γνώσεις τοῦ συγγραφέως, τὸ ζήτημα περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῶν παρατηρήσεων καὶ κρίσεών του δὲν θὰ παραβλέψωμεν, ἐννοεῖται, ἀλλὰ πρό παντὸς πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅτι: ταξειδεύει ὡς ἄνθρωπος, ὡς ὁλόκληρος ἄνθρωπος. Καὶ περὶ τούτου καμμία ἀμφιβολία· ὅςτις ἀναγινώσκει μὲ ἀνοικτὴν καρδίαν καὶ μὲ ἀνοικτοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς του, κατ' ἀνάγκην θὰ γοητευθῇ, θὰ διαθερμανθῇ καὶ θὰ δεσμευθῇ, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ ὁ ἐμφορούμενος ὑπό τῆς ἐσωτερικῆς συμπαθείας ἐκ τῶν ὁμοιομόρφων του ἀναμνήσεων. Ἡ ἀγάπη ἀμείβεται δι' ἀγάπης. Οἱ Ἕλληνες θὰ σπεύσωσιν εἰς μετάφρασιν τοῦ βιβλίου, τοῦ ὁποίου ὁ συγγραφεὺς ὡς ἐραστὴς συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς χώρας καὶ τοῦ ἔθνους των, ὑπὲρ τοῦ παρελθόντος ἐν τῷ παρόντι των. Ὅσον δὲ καὶ ἂν καλλωπίζῃ τὴν ἐρωμένην του, πάλιν ὅμως παρίσταται πρὸ ἡμῶν οὐχὶ ὡς ἄκριτος ἐραστής, ἀλλ' ὡς εἷς ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μᾶς καθιστῶσι περιέργους νὰ γνωρίσωμεν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ἐρωμένην των. — Τὸ βιβλίον εἶνε πλῆρες χαρίτων, εἰς τὰ θέλγητρά του δὲ δὲν δύναται ν' ἀντιστῇ ὁ ἀναγνώστης. Εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι βλέπομεν, ὅτι ὁ περιηγητὴς ἐπεχείρησε τὸ ταξείδιον μὲ τὴν ἀπόφασιν: *δὲν θὰ χαλάσω τὸ κέφι μου, δὲν θὰ βάλω μαῦρα γυαλιά.* Πολλάκις ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἀπαισιοδοξούντων ὡς τὸν Φίρορτ, ὁ ὁποῖος τόσην χολὴν ἐξήμεσε κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ *Γενικῇ ἐφημερίδι τοῦ Μονάχου*, ἐναντίον τῆς μοχθηρᾶς προκαταλήψεως ὡς τῆς τοῦ Τισσώ, τοῦ συκοφάντου τῆς Γερμανίας, κατὰ πάσης τέλος περιηγητικῆς ἐπιπολαιότητος καὶ λιχνείας, ἡ ὁποῖα ἀφ' οὗ συνομιλήσῃ πρὸς ξενοδόχους, ὑπαλλήλους καὶ ὑπηρέτας ξενοδοχείων, τελώνας καὶ θυρωροὺς μουσείων, ἀναλαμβάνει νὰ περιγράψῃ μίαν χώραν· αὐτὸς θέλει νὰ συναναστραφῇ μὲ τὸν λαὸν καὶ πρὸς τοῦτο ἐξέμαθε τὴν νεοελληνικὴν τόσον καλῶς, ὥςτε κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἠδύνατο νὰ συνεννοῆται. Τὸ κυριώτερον ὅμως εἶνε ὅτι ἐκτὸς τῆς ἀποφάσεως *τοῦ νὰ μὴ χαλάσῃ τὸ κέφι του* — ἡ ὁποία μόνη θὰ ἐμαρτύρει ἐγωϊσμὸν — φέρει μαζῆ του εὔνοιαν καὶ καλὴν θέλησιν — καὶ ποῖος λαὸς δὲν πρέπει νὰ ἐπιθυμῇ, ὅπως ὁ ξένος, ὅςτις θέλει νὰ τὸν γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον, βλέπῃ αὐτὸν διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς εὐνοίας; Ποῖος λαὸς δὲν πρέπει ν' ἀπαιτῇ τοῦτο; Ἀναλογισθῶμεν μόνον τὸν Γκαῖτε, μεθ' ὁπόσης ἀφελείας καὶ ἀμεροληψίας ἐταξείδευεν εἰς Ἰταλίαν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Χέρδερ, ὁ ὁποῖος ἐθαύμαζε μὲν πολλάκις, ἀλλὰ περισσότερον ἠγανάκτει — χωρὶς ν' ἀναφέρωμεν κάποιον Νικολάην, ὅςτις ἐν Ἰταλίᾳ ἀνεζήτει μόνον τὸ Βερολῖνον καὶ πανταχοῦ δυςηρεστεῖτο. Ὁ Γκαῖτε ἦτο ἀναμφιβόλως ὀξυδερκὴς καὶ διέβλεπε τὰ τρωτὰ μέρη τοῦ τόπου ἐκείνου, μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο τὸ τέταρτον βενετικόν του ἐπίγραμμα, δὲν δυςηρεστεῖτο ὅμως ἐκ τούτου καὶ ἔπραξε καλῶς.

Ἀπαιτοῦμεν πραγματικὴν οὐσίαν παρά τινος ὁδοιπορικῆς περιγραφῆς. Τὰ πράγματα ὅμως πρέπει νὰ βλέπωνται καλῶς καὶ τοῦτο ἀπαιτεῖ ἁρμόδιον ἄνθρωπον. Τὸ βιβλίον εἶνε ἄνθρωπος, εἶνε χαρακτὴρ — δύναται βεβαίως νὰ ᾖνε καὶ χαρακτήρ, κατὰ τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως, διὰ νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν ἔλλειψιν παντὸς χαρακτῆρος. Ἐδῶ ἔχομεν ἡμεῖς ἐνώπιον ἡμῶν σωστὸν ἄνθρωπον, χαρακτῆρα κατὰ τὴν ὀρθὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, ζωηρόν, ἁπλοῦν, ἀμερόληπτον, ἀγαθόν, ἀγαθὸν πρὸς πάντας, ἄνθρωπον μετ' ἀνθρώπων, οὐχὶ τυφλὸν πρὸς τὰ ἐλαττώματα, ἀλλ' ὡπλισμένον διὰ τόσης εὐθυμίας, ὥςτε τὰ κέντρα τῆς δυςθυμίας νὰ μὴ εἰςδύωσι βαθέως. Φέρει συγχρόνως μαζῆ του καὶ καλοὺς μυῶνας καὶ ὀστᾶ, οἷων ἔχει τις ἀνάγκην ὅταν θέλῃ νὰ ἴδῃ τὰ πράγματα ἐκ τοῦ πλησίον, εἶνε δηλαδὴ εὔρωστος καὶ καρτερικός, προθύμως πεζοπορεῖ πρὸς ἔκπληξιν τῶν Ἑλλήνων ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ ὑπὸ τὰς καυστικὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου· εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, κατὰ τὸν ἀπὸ Κερκύρας εἰς Λευκάδα πλοῦν, ὑφίσταται μετὰ θάρρους ἀγρίαν τρικυμίαν, εὑρισκόμενος μετὰ ὁλοκλήρου τάγματος στρατιωτῶν ἐν τῷ αὐτῷ ἀτμοπλοίῳ, εἶτα ἐπὶ ἑνὸς μικροῦ ἱστιοφόρου ἐπιχειρεῖ λίαν ἐπικίνδυνον πλοῦν ἀπὸ Ζακύνθου εἰς Ἠλείαν καὶ ἄνευ δισταγμοῦ διέρχεται ἔφιππος ποταμούς, ὡς τὸν βίαιον Ῥουφιᾶν. Ἀρέσκεται εἰς τὰ πατριαρχικὰ ἔθιμα τῶν ἀγροτῶν καὶ εὐγνωμονεῖ διὰ τὴν λιτὴν τροφήν, ἣν τῷ παρέχει ἡ φιλόξενος πενία. Ἡ καλαισθησία του δὲ εἶνε ἀπηλλαγμένη πάσης νευωτεριστικῆς ἀσθενείας, εἶνε εὐτυχὴς ὅτι δύναται νὰ ὁδοιπορήσῃ ὅπου δὲν ὑπάρχουσιν ἀκόμη ἐργοστάσια καὶ πενέστατοι θῆτες, χαίρει δὲ ὅτι ὁ Ἕλλην ἀπεχθάνεται τὴν ἐργασίαν ἐν τοῖς ἐργοστασίοις· συνομιλεῖ πρός τινα ποιμένα τῆς Μάνης, ὁ ὁποῖος ἀγνοεῖ τί εἶνε σιδηρόδρομος, δὲν ἔχει ὡρολόγιον καὶ — ὦ τῆς εὐτυχίας! — δὲν ἀνέγνωσεν ἀκόμη καμμίαν ἐφημερίδα, εἶνε τέλος *ἀθῳος* πάντων ὅσα μανθάνονται ἐκ βιβλίων· ἀλλ' ὅςτις ἤθελε τὸν ὀνομάσει ἠλίθιον, τὸν „βασιλέα τοῦτον τῶν βουνῶν, πλανᾶται οἰκτρῶς. Πᾶν ὅ,τι δὲν διδάσκεται διὰ τῶν βιβλίων γνωρίζει αὐτὸς ἐπίσης καλῶς ἢ καὶ καλλίτερον ἡμῶν τῶν ὑπερσόφων ἀνθρώπων μετὰ παραλελυμένων ὀφθαλμῶν καὶ ἐξημβλωμένων ἄλλων αἰσθήσεων." Κατὰ τὰς πρώτας ἤδη ἡμέρας ἐγνώρισε τὴν φιλοξενίαν· εἰς κάθε δρόμον καὶ εἰς κάθε μονοπάτι ὁ ὁδοιπόρος χαιρετᾷ τὸν ὁδοιπόρον, χαίρων δὲ διὰ τὸ ἀρχαιοπρεπὲς τοῦτο ἔθιμον, λέγει: „παρὰ τῷ κατὰ τὸν πολιτισμὸν *ὑστεροῦντι* τούτῳ λαῷ δὲν ἐξωβελίσθη εἰςέτι τὸ δίδαγμα ἐκεῖνο τῆς ὑψίστης σοφίας, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ προςέρχεται ἐπίκουρος εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἕως ὅτου δὲ συντελεσθῇ τοῦτο, παρέχω αὐτῷ προθεσμίαν 20 ἀκόμη ἐτῶν". — Ἡ πρώτη τῶν ἀνωτέρω προτάσεων μ' ἐνθυμίζει τὴν ἀπόκρισιν, ἣν εἶχέ μοι δώσει ποτέ πανδοχεύς τις ἑνὸς ἀποκέντρου χωρίου τῶν Ἀπεννίνων ὀρέων, ὅτε οὐχὶ ἄνευ φιλαυτίας τῷ ἔλεγον, ὅτι παρ' ἡμῖν πᾶς χωρικὸς ἠξεύρει ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ: „dunque saranno tutti dottori?" μοὶ εἶπε μετα σκωπτικοῦ βλέμματος καὶ τόνου, καὶ προςέθηκεν, ὅτι ἤρκει νὰ συνάψω διάλογον μεθ' οἱουδήποτε, ἔστω καὶ τοῦ τυχόντος χωρικοῦ διὰ νὰ πεισθῶ: „quanto bene sa ragionare". — Ἐν Πελοποννήσῳ μόναι αἱ Καλάμαι τρέφουσιν ἐν τοῖς κόλποις των ἐργοστάσια. „Ἐὰν τυχὸν μετ' ὀλίγον ἀκούσωμεν, ὅτι ἐνταῦθα ἀνεπτύχθη ἑστία γυναικείας διαφθορᾶς καὶ ἴσως μάλιστα ὁ πρῶτος βλαστὸς ἑλληνικῆς θητείας καὶ κοινωνικῆς δημοκρατίας, δὲν πρέπει νὰ λησμο-

νήσωμεν τὰ λαμπρὰ ἀτμοῦφαντήρια! Ἀτυχῶς καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀκόμη ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγοι μύωπες, ἀντὶ πάσης θυσίας θέλοντες νὰ παρασύρωσι τὴν ὡραίαν καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους πρόσφορον πατρίδα των εἰς τὴν βοὴν τῶν τροχῶν τῆς μηχανουργίας καὶ νὰ δημιουργήσωσιν „ἀκμαίαν βιομηχανίαν". Ἐὰν οὗτοι ὑπερισχύσωσι, πιθανὸν ἀργότερον ἐν τοῖς ἐξαγωγικοῖς καταλόγοις ν' ἀναφανῶσι τόσα καὶ τόσα ἑκατομμύρια ἀπέναντι μετάξης, βάμβακος καὶ σιδήρου, ἀλλὰ συγχρόνως θ' ἀναγκασθῶσι ν' ἀρχίσωσι νὰ γράφωσι στατιστικὰς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νόθων τέκνων, αἱ ὁποῖαι τώρα εἶνε περιτταί, καὶ νὰ ἐκδίδωσιν ἰδιαιτέρας διατάξεις πρὸς ἐπίβλεψιν τῶν ἑταιρῶν. Τότε δὲ καὶ ἡ Εὐρώπη θὰ θεωρήσῃ τὴν Ἑλλάδα ὡς ὁμότιμον ἐν τῷ πολιτισμῷ χώραν. Κατὰ πᾶσαν ἐλπίδα θ' ἀποθάνωσι τότε πάντες οἱ ἀγαπῶντες τὴν Ἑλλάδα, ὡς ἔχει σήμερον, ἵνα μὴ ἴδωσι καὶ αὐτοὶ τὸ φρικῶδες θέαμα."

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΕΝ ΣΤΟΑΗ.

Εἰς οὐδένα βεβαίως ἐκ τῶν ἀναγινωσκόντων τὰς γραμμὰς ταύτας ἔχομεν ἀνάγκην νὰ εἴπωμεν, ὅτι δὲν δύναταί τις νὰ πέσῃ ὑπὸ τοὺς τροχοὺς τοῦ ἅρματος τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, ὅτι οὗτος μετὰ τῶν δηλητηρίων του συναποφέρει συγχρόνως καὶ τὰ ἀντίδοτα αὐτῶν καὶ ὅτι γίνεταί τις ἐπὶ τέλους συνάδελφος ἀμαθῶν ἀνθρώπων, ἐπιμένων εἰς τὸ νὰ καταρᾶται πικρῶς τὸ σύγκραμα τοῦτο τοῦ φωτὸς καὶ τῆς σκοτίας, ὅπερ ἡμεῖς λέγομεν πολιτισμόν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ὡραίαν ἁπλότητα τῆς ἀδιαφθόρου φύσεως τοῦ ἀνθρώπου δικαιολογεῖται κατά τινας ὥρας καὶ πρέπει νὰ τῇ παρέχωμεν πᾶσαν ἐλευθερίαν κατὰ τὰς ὥρας ταύτας, ὅτε ἐξεμεῖ τὴν χολήν της κατὰ τῶν δηλητηρίων τοῦ πολιτισμοῦ. Τίς θὰ ἦτο τόσον ἀμβλὺς τὴν αἴσθησιν, ὥστε νὰ παραγνωρίζῃ ὅ,τι ὀφείλομεν εἰς τοὺς σιδηροδρόμους καὶ τίς τόσον ἀναίσθητος, ὥστε νὰ μὴ παρατηρῇ ὁπόσην καταστροφὴν ἐπιφέρουσι, νὰ μὴ βλέπῃ πῶς ἐκεῖ, ἐν τῇ ὀρεινῇ κοιλάδι, ὅπου τέως ἐβασίλευεν ἡ ἀθωότης, φέρουσι τὴν διαφθορὰν διὰ τῶν περιηγητῶν, νὰ μὴ αἰσθάνεται τὸ ὀξὺ των σύριγμα ὡσὰν νὰ τῷ λέγει: Ζῆς εἰς καιρὸν ὅπου τὰ πάντα σπεύδουσι, τὰ πάντα τρέχουσιν ἀστραπηδὸν καὶ σχεδὸν δὲν θὰ μένῃ μετ' ὀλίγον οὐδὲ στιγμὴ εἰς τὸ πνεῦμα, ὅπως συνέλθῃ ἐν ἠρεμίᾳ καὶ σκεφθῇ!

Αἰσθήσεις ζωηραὶ καὶ ζωηρὰ ψυχὴ — τοῦτο δηλοῖ ὅτι ὁ ἡμέτερος περιηγητὴς φέρει μαζῆ του τὴν θεωρητικὴν δύναμιν, χωρὶς τῆς ὁποίας μένει νεκρὰ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν καὶ αὐτὴ ἡ φύσις ἡ ἑλληνική, καὶ αὐτὸ τὸ ἔδαφος καὶ ὁ οὐρανὸς τῆς Ἑλλάδος, — παρίσταται δὲ τόσῳ μᾶλλον ἄχαρις, καθόσον πολλαὶ εἰσέτι γαῖαι μένουσιν ἄγριαι καὶ ἠρημωμέναι. Πρέπει νὰ βλέπῃ τις ὡς τὸν Ῥότμαν, ὅταν θέλῃ νὰ ἐννοήσῃ τὴν Ἑλλάδα· ἐπὶ τῶν πετρωδῶν ὀρέων πρέπει τις νὰ εὑρίσκῃ τὴν ἁρμονίαν τῶν γραμμῶν, καὶ ν' ἀπολαύῃ τὰ θέλγητρα τὰ ζωγραφικὰ τῆς ξηρᾶς πεδιάδος καὶ τῆς ἑλώδους κοιλάδος. τοῦτο δὲ τὸ καλλιτεχνικὸν αἴσθημα νὰ μετασχηματίζῃ εἰς μεγάλην εἰκονικὴν παράστασιν διὰ τοῦ αἰσθήματος τοῦ τραγικοῦ ἐν τῇ ἐρημώσει. Τοιοῦτό τι ὄμμα θὰ ἦνε καὶ τὸ μόνον ἁρμόδιον εἰς τὸ νὰ ἀντιληφθῇ ἅπασαν καὶ πλήρη τὴν ἀξίαν τῆς εἰκόνος τοῦ κάλλους, νὰ μὴ διολισθήσῃ ἐπ' αὐτῆς ἐπιπολαίως ἐκεῖ ὅπου κατὰ τύπον καὶ χρῶμα εἶνε νοητὴ εἰς τοὺς πάντας, ἀλλὰ νὰ καταλάβῃ αὐτὴν τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ δύναται ἡ ψυχὴ νὰ εἰπῇ τί εἶνε τὸ θέλγον αὐτήν. Ὅστις ἐπεσκέφθη κλασικὰς χώρας, γνωρίζει ὅτι εἰς τοὺς διακρινομένους ἐπὶ φυσικῷ κάλλει τόπους εἰς ἓν συγχωνεύονται αἱ μεγάλαι ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις μετὰ τοῦ αἰσθήματος τοῦτου τοῦ κάλλους. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ, ὅπου ἄλλως ὁ τόπος ἤθελεν ἐκληφθῆ ἄχαρις, ὅπου δηλαδὴ εἰς τὸ στερούμενον φαντασίας ὄμμα φαίνεται μόνον ἐλεεινὸς καὶ ἔρημος, διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τούτου τηρεῖ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἱστορικοῦ, ἱστορικοῦ καθ' ἣν ἔννοιαν παραδέχεται τὴν λέξιν ἡ ἐπιστήμη.

Ἀναλογισθῶμεν μόνον τὴν Σικυῶνα τοῦ Ῥότμαν, τὴν ἔρημον ἐκείνην ἀκρώρειαν, τὴν ὁποίαν ἡ ἱστορία διηυλάκωσεν ὅπως αἱ περιπέτειαι διαυλακοῦσι καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου. — Ἡ συγχώνευσις αὕτη τῶν ἐντυπώσεων φέρει ἐν Ἑλλάδι ἄλλο χρῶμα, ἄλλον τόνον καὶ ἄλλον τύπον, παρὰ ἐν Ἰταλίᾳ. Ὑπὸ διαφόρου αἰσθήματος καταλαμβάνεται ὁ ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως θεώμενος τὸ ἀττικὸν πεδίον, τὴν κυανῆν θάλασσαν καὶ τὰς κυανοχρόους νήσους, τὰς χιονοσκεπεῖς κορυφὰς τῶν ὀρέων τῆς Πελοποννήσου, καὶ διαφόρως ἐπίσης αἰσθάνεται βλέπων ἀπὸ σκοπιᾶς τὴν Ῥώμην, τὸ Καπιτώλιον, τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ μακρὰν ἐκτεινόμενα ὄρη

Ο ΕΡΩΣ ΤΑΞΕΙΔΕΥΩΝ.

Εἰκὼν ὑπὸ Jean Aubert.

τῶν Λατίνων καὶ Σαβίνων. Εἰς ἀμφοτέρους τοὺς τόπους ἡ προξενουμένη ἐντύπωσις μετέχει καὶ τοῦ τραγικοῦ, διότι καὶ εἰς ἀμφοτέρους πᾶν ὅ,τι κατεστράφη ὑπῆρξε μέγα. Ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι τὸ μέγα ἦτο τόσον ὡραῖον ὅσον καὶ μέγα, ἀπετέλει ἑνότητα μοναδικὴν εἰς τὸ εἶδός της. Ἄλλην αἰσθητικὴν ἔννοιαν ἔχει ἡ φράσις: „καὶ τὸ ὡραῖον πρέπει ν' ἀποθάνῃ" καὶ ἄλλην ἡ φράσις: „καὶ τὸ ἰσχυρὸν πρέπει ν' ἀποθάνῃ", τὴν ὁποίαν χωρὶς νὰ θέλῃ ψιθυρίζει τις κατ' ἰδίαν βλέπων τὰ ῥωμαϊκὰ ἐρείπια, τὰ γιγαντώδη λείψανα τοῦ Colosseum καὶ τῶν θριαμβευτικῶν ἀψίδων. Ὅταν ὅμως ἵσταται ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ βλέπῃς τὸν Παρθενῶνα, τὸ Ἐρεχθεῖον, τὸν Ναὸν τῆς Νίκης — τὸ βλέμμα τοῦτο σοὶ λέγει: ἐδῶ ἔζησε καὶ ἀνέπνευσεν ὁ λαὸς τοῦ καλοῦ, ὁ λαός, ὁ ὁποῖος ἐδίδαξε τὴν ἀνθρωπότητα τί εἶνε καλόν, καὶ ἄνευ τοῦ ὁποίου οἱ Ῥωμαῖοι καὶ — ἡμεῖς θὰ ἐμένομεν ἐν τῇ βαρβαρότητι. Βλέπεις τοὺς ἐλαιῶνας καὶ τὰς πλατάνους τῆς ἀττικῆς πεδιάδος — ὅπου ἦτο ἄλλοτε ἡ Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος — καὶ προσθέτεις: ἦτο λαὸς φιλοσόφων καὶ καλλιτεχνῶν. — Ἐν ἀρχῇ παρεθέσαμεν ἐν χωρίον ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ συγγραφέως, ὅπως δείξωμεν ὁποῖα αἰσθήματα τὸν καταλαμβάνουσιν εἰς τοὺς τόπους τούτους· ἃς ἀναγνώσῃ τις δὲ τὴν περιγραφὴν αὐτῶν ἐν Κερκύρᾳ, Ἰθάκῃ, ἐν ταῖς κοιλάσι καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Πελοποννήσου, ἐν Ἀρκαδίᾳ, Μεσσηνίᾳ, Σπάρτῃ, Ἄργει, Μυκήναις καὶ Κορίνθῳ καὶ ἄνευ ἀμφιβολίας θὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς συμμέτοχος τῶν αἰσθημάτων καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του.

Καὶ δὲν συνοδεύουσιν αὐτὸν ὠχραὶ μόνον ἀναμνήσεις, ἀσθενής τις μόνον ἀπήχησις τῶν γυμνασιακῶν ἡμερῶν, δὲν ἐλησμόνησε κατὰ τὸ ἥμισυ τὰ ἑλληνικά του, ἀλλ' ἔχει συνοδὸν τὸν Ὅμηρον ἐν τῷ πρωτοτύπῳ, ἐν Κερκύρᾳ ἀναγινώσκει ἀμέσως τοὺς στίχους περὶ τοῦ ἀπολιθωθέντος πλοίου τῶν Φαιάκων, εἰς Ἰθάκην ἀποβιβάζεται μετὰ τοῦ Ὀδυσσέως ἐν τῷ αὐτῷ ὅρμῳ, ὃν ὁ Ὅμηρος περιγράφει ἔχοντα σχεδὸν ὅπως καὶ τὴν σήμερον, διευθύνεται πρὸς τὴν θέσιν, ὅπου ὁ θεῖος συβώτης Εὔμαιος εἶχε τὴν μάνδραν του, προχωρεῖ περαιτέρω πρὸς τὸ ὄψωμα, ὅπου ἔκειτο τὸ μέγαρον τοῦ ἥρωος καὶ οὕτω διὰ μιᾶς εὑρίσκεται εἰς τὴν δεκάτην πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα. Εἷς Ἰθακήσιος ναυτόπαις τον ὁδηγεῖ κατὰ τὰς ἐκδρομὰς ταύτας: „ἀλλ' ἐὰν θέσῃ τις ἐπὶ τῆς βοστρυχώδους κεφαλῆς του ἀντὶ φεσίου φρυγίαν κυνῆν, βλέπει ἀπέναντί του τὸν γνησιώτατον Τηλέμαχον. Ὅστις δὲ θέλει νὰ ἰδῇ κεφαλὰς ὡς τοῦ Ὀδυσσέως μετὰ τῆς γνωστῆς ὡραίας γενειάδος τοῦ ἥρωος, ἃς πορευθῇ εἰς τὴν ἐμπροσθεν τοῦ λιμένος πλατεῖαν, ὅταν οἱ ἁλιεῖς ἐπιστρέφωσιν ἐκ τῆς πρωϊνῆς ἁλιευτικῆς ἐκδρομῆς καὶ ἐπὶ τῶν λευκῶν μαρμάρων ἐκθέτωσιν εἰς πώλησιν τὴν ἀσπαίρουσαν ἄγραν."

Ἄργος — Μυκῆναι — πόλη τῶν Λεόντων· τίς δὲν γνωρίζει τὸν φοβερὸν τοῦτον μῦθον τῆς ἀρχαιότητος, τίς εἶνε τόσον ἀμβλὺς τὴν φαντασίαν, ὥστε νοερῶς νὰ μὴ βλέπῃ τὸν Ἀγαμέμνονα διαβαίνοντα σοβαρῶς αὐτὴν καὶ τὸν Ὀρέστην καταδιωκόμενον ὑπὸ τῶν Εὐμενίδων; Ἀλλ' ἔτι βαθυτέραν ἐντύπωσιν θὰ ἐμποιήσωσιν οἱ τόποι οὗτοι εἰς ἐκεῖνον, ὅστις, ὡς ὁ ἡμέτερος προπομπός, εἶνε γνώστης τῶν τραγῳδιῶν τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Σοφοκλέους. Μετά τινων ὑπαλλήλων ἐξ Ἄργους ἐπισκέπτεται τὸ παλαιὸν θέατρον τῆς πόλεως. Εἷς τῶν Ἑλλήνων κατέρχεται εἰς τὴν ὀρχήστραν καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ ὁμιλεῖ, ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ ἵστανται ἐπὶ τῆς ὑψίστης σειρᾶς τῶν ἀρχαίων ἑδρῶν καὶ ἀκούουσιν, ἀκούουσι τοὺς φοβεροὺς λόγους τῆς Κλυταιμνήστρας ἐξερχομένης, ἀφ' οὗ ἐπετέλεσε τὸν φόνον, μὲ τὸν πέλεκυν ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου μὲ τὴν αἱματηρὰν κηλίδα. Ἐνταῦθα, ἐπὶ τῶν βαθμίδων τούτων, ὁ ἀγωνιῶν ὄχλος ἤκουσε τοὺς λόγους τῆς ἀποτροπαίου γυναικός, εἶδεν εἰκονιζομένας τὰς φρικώδεις πράξεις τοῦ ἀπαισίου ἡγεμονικοῦ γένους, τὸ ὁποῖον κατῴκησεν ἐδῶ, ἐδῶ ἀκριβῶς, ἐν Ἄργει καὶ ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Μυκηνῶν, καὶ εἶδεν ἐκπληρούμενον τὸ δεινὸν πεπρωμένον.

(*ἕπεται συνέχεια.*)

ΟΙ ΔΥΟ ΦΙΛΟΙ.

(*συνέχεια*).

Χωρὶς νὰ εἴπω τὸ ὄνομά μου, ἀπαράλλακτα καθὼς ἐπικρατεῖ συνήθεια παρὰ τοῖς φοιτηταῖς, εἰςῆλθον εἰς τὸ οἴκημά του. Εἰς τὸ πρῶτον δωμάτιον οὐδεὶς ἦτο παρών. Ἐκάλεσα τὸν Ταρχῶφ ἐξ ὀνόματος καί, ἐπειδὴ δὲν ἔλαβον ἀπόκρισιν, ἤμην ἕτοιμος ν' ἀπέλθω πάλιν, ὅτε ἠνοίχθη ἡ θύρα τοῦ προθαλάμου καὶ ἀνεφάνη ὁ φίλος μου. Μὲ ἠτένισε μὲ περίεργα κάπως βλέμματα καὶ σιωπηλῶς μοὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα. Εἶχον ἔλθει μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τῷ ἀφηγηθῶ πᾶν ὅ,τι εἶχον μάθει παρὰ τοῦ Πουνίνου, καίτοι δὲ ἀμέσως παρετήρησα ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς μου τῷ ἦτον ὀχληρά, ἐν τούτοις δὲν παρέλειψα, ἀφ' οὗ ἐπ' ὀλίγον συνδιελέχθημεν περὶ ἀδιαφόρων πραγμάτων, νὰ τῷ γνωστοποιήσω τοὺς σκοποὺς τοῦ Βαβουρίνου ὅσον ἀφορᾷ πρὸς τὴν Μοῦσαν.

Ἡ εἴδησις αὕτη, ὡς ἐφάνη, δὲν τὸν ἐξέπληξε πολύ. Σιωπῶν ἐκάθησε παρὰ τὴν τράπεζαν, μὲ ἠτένισεν ἐναστικῶς καί, ἐξακολουθῶν νὰ σιωπᾷ, ἔδωκεν εἰς τὴν μορφήν του τοιαύτην τινὰ ἔκφρασιν . . . ἔκφρασιν, ὡςὰν νὰ μοὶ ἔλεγε: Λοιπὸν τί ἄλλο περισσότερον ἔχεις νὰ μοὶ διηγηθῇς; Ἐμπρός, ἔκθεσόν μοι φανερὰ τὰς σκέψεις σου!

Τὸν ἠτένισα μετὰ προσοχῆς κατὰ πρόσωπον, ἡ ἔκφρασις τοῦ ὁποίου μοὶ ἐφαίνετο μᾶλλον χαρωπή, ὀλίγον σκωπτικὴ καὶ μάλιστα οὐχὶ ἐστερημένη καί τινος ἰταμότητος. Τοῦτο ὅμως δὲν μὲ ἠμπόδισε τοῦ νὰ τῷ ἐκθέσω τὰς ἰδέας μου. Ἐξ ἐναντίας ἐσκεπτόμην τώρα: Θέλεις νὰ μοὶ δείξῃς τὰς δυνάμεις σου; πολὺ καλά, θὰ ἰδῇς ὅτι καὶ ἐγὼ θὰ ἦμαι ἀμείλικτος ἀπέναντί σου!

Καὶ τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἀμέσως καὶ γοργῶς ἤρχισα νὰ περιγράφω τὰς καταστρεπτικὰς συνεπείας τῶν παθῶν, τὰ καθήκοντα ἑνὸς ἑκάστου ἀνθρώπου καὶ τὸ χρέος του ὅπως σέβηται τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ ἰδιώματα τοῦ ἀδελφοῦ του — ἐν συντόμῳ ὁλόκληρον ἀκαδημαϊκὸν μάθημα τῷ ἔδωκα περὶ Ἠθικῆς καὶ τῶν ὁμοίων.

Πρὸς μεγαλειτέραν μου δὲ εὐκολίαν εἰς τὴν παράδοσιν δὲν ἔπαυον νὰ περιφέρωμαι ἐντὸς τοῦ δωματίου. Ὁ Ταρχῶφ μὲ ἠκροάζετο ἡσύχως καὶ δὲν ἐκινεῖτο ἐπὶ τῆς θέσεώς του, μόνον δὲ οἱ δάκτυλοί του ἔπαιζον μὲ τὰ ἄκρα τοῦ μικροῦ αὐτοῦ μύστακος.

Καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν ἤξευρον καλὰ καλὰ τί εἶχε μὲ παρακινήσει νὰ ὑποκριθῶ πρόσωπον ἱεροκήρυκος· ἴσως φθόνος ἦτον ἡ αἰτία, πάντως ὅμως ὄχι ἠθική τις ἐξανάστασις!

— Ξεύρω, ἐξηκολούθησα, ὅτι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε εὔκολον. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἀγαπᾷς τὴν Μοῦσαν καὶ ὅτι ἡ Μοῦσα σὲ ἀγαπᾷ καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ ἔρως σου δὲν εἶνέ τις στιγμιαία ἰδιοτροπία . . . . Ἀλλ' ἂς ὑποθέσωμεν ἅπαξ — (τῶρα ἐσταύρωσα τὰς χεῖράς μου ἐπὶ τοῦ στήθους) — ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι ἱκανοποίησες τὸ πάθος σου — τί θὰ προκύψῃ κατόπιν; Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι δὲν θὰ τὴν νυμφευθῇς καὶ ἐκτὸς τούτου θὰ καταστρέψῃς τὴν εὐτυχίαν ἑνὸς χρηστοῦ καὶ τιμίου ἀνθρώπου, τοῦ εὐεργέτου της, καὶ ἴσως — ποῖος τὸ ξεύρει; (τώρα ἐξέφρασε τὸ πρόσωπόν μου συγχρόνως πρόνοιαν καὶ θλῖψιν) — ἴσως ἀκόμη καὶ τὴν ἰδικήν της εὐτυχίαν . . . .

Κ.τ.λ. — κ.τ.λ. — κ.τ.λ.!!!

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐδημηγόρησα περὶ τὴν ἡμίσειαν σχεδὸν ὥραν. Ὁ Ταρχῶφ δὲν ἤνοιξεν ἀκόμη τὸ στόμα του, αὐτὴ δὲ ἡ σιωπή του ἤρχισεν ἐπὶ τέλους νὰ μὲ ἀνησυχῇ. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔρριπτον κρύφιον βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ ὄχι τόσον διὰ νὰ παρατηρήσω τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἔκαμνον ἐπ' αὐτοῦ οἱ λόγοι μου, καὶ νὰ εὕρω τὸν λόγον διὰ τί δὲν ἀντέλεγεν ἢ ἂν μοὶ ἔδιδε τὰ δίκαια, ὅσον διὰ νὰ ἐννοήσω διὰ τί ἐκάθητο ἀκριβῶς ὡςὰν νὰ ἦτο κωφάλαλος. Τέλος παρετήρησα ὅτι μεταβολή τις — πραγματικῶς μία μεταβολὴ συνέβη εἰς τὸ πρόσωπόν του. Ἐξέφραζεν ἔξαψιν καὶ ταραχήν, μίαν μελαγχολικὴν ταραχὴν . . . . ἀλλὰ — περίεργον φαινόμενον! — ἐκεῖνο τὸ ἱλαρόν, φαιδρὸν καὶ σκωπτικὸν κάτι, τὸ ὁποῖον εἶχον εἰς τὰς ἀρχὰς παρατηρήσει ἐπ' αὐτοῦ — μεθ' ὅλα ταῦτα δὲν εἶχεν ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τοῦ τεταραγμένου τούτου καὶ μελαγχολικοῦ προσώπου! Ἠγνόουν ἀκόμη ἂν ἔπρεπε νὰ συγχαρῶ τὸν ἑαυτόν μου διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ κηρύγματός μου, ὅτε αἴφνης ὁ Ταρχῶφ ἠγέρθη, μοὶ ἔθλιψεν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας καὶ μοὶ εἶπε μετά τινος σπουδῆς.

— Σ' εὐχαριστῶ, σ' εὐχαριστῶ . . . εἶσαι ὁ ἀληθής μου φίλος . . . . τώρα ὅμως, παρακαλῶ, τώρα ἄφησέ με μόνον.

Ἔμεινα ἐννεός.

— Πῶς . . . . νὰ φύγω!

— Ναί, κάμε μου τὴν χάριν. Ἐννοεῖς ὅτι ὅσα μοὶ ἐξέθηκες πρὸ ὀλίγου πρέπει νὰ τὰ σκεφθῶ . . . δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἔχεις δίκαιον, ἀλλὰ . . . . ἄφησέ με τώρα.

— Εἶσαι τόσον τεταραγμένος . . . ἤρχισα λέγων.

— Τεταραγμένος; Ἐγώ;

Ὁ Ταρχῶφ ἐγέλασεν, ἀλλ' ἐν τῷ ἅμα ἔγινε πάλιν σοβαρός.

— Ναί, ἔχεις δίκαιον. Καὶ πῶς θὰ ἦτον ἄλλως δυνατόν; Σὺ ὁ ἴδιος λέγεις, ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε εὔκολον. Ναί, πρέπει νὰ τὸ σκεφθῶ — μόνος.

Καὶ ἐκ νέου μοὶ ἔθλιψε τὰς χεῖρας.

— Ὑγίαινε, φίλε μου, ὑγίαινε!

— Ὑγίαινε, ὑπέλαβον, ὑγίαινε, ἀγαπητέ μου φίλε!

Ἐξερχόμενος ἔρριψα τελευταῖον βλέμμα ἐπὶ τοῦ Ταρχῶφ. Τὸ πρόσωπόν του ἐδήλου εὐχαρίστησιν. Καὶ διὰ τί ἄρά γε; μήπως διότι ἐγὼ ὡς ἀληθὴς φίλος τῷ ὑπέδειξα τὴν ὀλισθηρότητα τοῦ δρόμου, εἰς ὃν ἐπήγαινεν, ἢ — μήπως διότι ἀπηρχόμην;

Παντοῖαι σκέψεις ἐτάραττον καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν τὸν νοῦν μου καὶ μ' ἐβασάνιζον ἀκόμη καὶ τὸ ἑσπέρας, καὶ τὴν στιγμὴν ἀκόμη, καθ' ἣν εἰςηρχόμην εἰς τὴν οἰκίαν ὅπου κατῴκει ὁ Πουνῖνος καὶ ὁ Βαβουρῖνος· διότι ἐκείνην τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὑπῆγα νὰ τοὺς ἐπισκεφθῶ.

* * *

Ὁ Πουνῖνος κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἶχέ μοι ἀναφέρει, ὅτι τὴν προηγουμένην ἑσπέραν μὲ εἶχον περιμείνει. Δυνατόν. Σήμερον ὅμως κανεὶς δὲν μ' ἐπερίμενε . . . : Εὗρον καὶ τοὺς τρεῖς οἴκοι καὶ ὅλοι ἠπόρησαν ἐπὶ τῇ ἐλεύσει μου. Ὁ Πουνῖνος καὶ ὁ Βαβουρῖνος ἦσαν ἀσθενεῖς καὶ οἱ δύο. Ὁ πρῶτος εἶχε κεφαλαλγίαν καὶ ἔκειτο ἐξηπλωμένος πρὸ τῆς θερμάστρας μὲ τὴν κεφαλὴν περιτετυλιγμένην εἰς χρωματιστὸν μανδήλιον καὶ μὲ ἓν τεμάχιον ἀγγουρίου καθ' ἑκάτερον τῶν κροτάφων. Ὁ Βαβουρῖνος ἔπασχε χολικὸν πυρετόν. Κατακίτρινος καὶ σχεδὸν ὑπόμελας τὴν μορφήν, περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων ἀμαυροὺς δακτυλίους, τὸ μέτωπον διηυλακωμένον ὑπὸ ῥυτίδων καὶ τὴν σιαγόνα κεκαλυμμένην ὑπὸ τριχῶν ὡςεὶ καρφίδων — δὲν εἶχε πραγματικῶς ὁμοιότητά τινα πρὸς ὑποψήφιον νυμφίον! Ἤθελον πάλιν ν' ἀπέλθω ἀμέσως, ἀλλὰ δέν με ἀφῆκαν καί μοι παρέθηκαν μάλιστα καὶ τέϊον. Ἡ Μοῦσα βεβαίως δὲν εἶχεν οὔτε κεφαλαλγίαν οὔτε χολικὸν πυρετόν, ἠσθάνετο δὲ μάλιστα ὀλιγωτέραν ἀνθρωποφοβίαν παρὰ τὸ σύνηθες· ἦτον ὅμως κακοδιάθετος, ὡςὰν νὰ εἶχε προηγουμένως δυςαρεστηθῆ κατά τινος . . . . Τέλος δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργήν της καί, ἐγχειρίζουσά μοι τὸ πλῆρες τεῖου κυάθιον, μοὶ ἐψιθύρισε ταχέως:

— Ὅ,τι καὶ ἂν 'πῆτε 'κεῖ, ὅσο καὶ ἂν προςπαθήσετε, τίποτε δὲν θὰ κατορθώσετε — ἀκοῦτε;

Τὴν ἠτένισα μετ' ἀπορίας καὶ ἐπωφελούμενος εὐνοϊκῆς τινος εὐκαιρίας τὴν ἠρώτησα ἐπίσης χαμηλοφώνως.

— Τί θέλετε νὰ 'πῆτε μὲ τοὺς λόγους σας;

— Θέλω νὰ 'πῶ, ἀπεκρίθη, ἐν ᾧ οἱ μέλανες καὶ πονηρῶς ὑπὸ τὰς συνεσταλμένας ὀῤῥῶς σπινθηροβολοῦντες ὀφθαλμοί της προςηλώθησαν πρὸς στιγμὴν ἐπὶ τοῦ προςώπου μου καὶ κατόπιν ταχέως πάλιν ἀπεστράφησαν ἀπ' αὐτοῦ. — Θέλω νὰ 'πῶ, ὅτι τὰ ἤκουσα ὅλα, ὅσα σήμερα τὸ πρωΐ ἐκεῖ εἴπατε καὶ σᾶς ἐκφράζω τώρα τὴν εὐγνωμοσύνην μου, ἀλλὰ — δὲν ἐπετύχατε τὸν σκοπόν σας.

— Πῶς, ἦσθε καὶ σεῖς ἐκεῖ παροῦσα; ἀνεφώνησα ἀκουσίως.

Ἤδη ὅμως ὁ Βαβουρῖνος μᾶς ἤκουσε συνομιλοῦντας καὶ ἔστρεψε πρὸς ἡμᾶς τὰ βλέμματα.

Ἡ Μοῦσα ἀπεμακρύνθη.

Μετὰ δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας κατώρθωσε πάλιν νά με πλησιάσῃ. Τῇ προὐξένει πολλὴν ἡδονὴν νὰ ὁμιλῇ μαζῆ μου περὶ ἐπικινδύνων πραγμάτων καὶ μάλιστα ἐπὶ παρουσίᾳ, ἀμέσως ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ εὐεργέτου της — ὡςὰν νὰ ἤθελε διὰ τούτου νὰ κρύψῃ, ὅτι ἐφρόντιζε νὰ μὴ ἐγείρῃ τὴν ὑποψίαν του. Ὅπως ὅλοι γνωρίζομεν, αἱ γυναῖκες πολὺ ἀρέσκονται νὰ περιδιαβάζωσιν ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου.

— Ναί, ἤμουν ἐκεῖ παροῦσα, ἐψιθύρισεν ἡ Μοῦσα χωρὶς κἂν νὰ κινήσῃ ἕνα μυῶνα τοῦ προςώπου της· μόνον τοὺς λεπτοὺς μυκτῆράς της εἶδον νὰ ὑποτρέμωσι καὶ τὰ χείλη σκωπτικῶς νὰ συστέλλωνται. — Καὶ ἂν ὁ κύριος Παντολέων μ' ἐρωτήσῃ τί μουρμουρίζω ἐδῶ μαζῆ σας, ἀμέσως θὰ τῷ διηγηθῶ τὰ πάντα. Ὁρίστε, αὐτὰ εἶχα νὰ σᾶς 'πῶ!

— Νὰ ἦσθε προςεκτικωτέρα, εἶπον ἐγὼ νουθετικῶς, διότι πραγματικῶς ἀρχίζουν νὰ μᾶς κατασκοπεύουν . . . . .

— Σᾶς ἐπαναλαμβάνω, ὅτι εἶμαι ἕτοιμη νὰ διηγηθῶ τὰ πάντα. Καὶ ποῖος θὰ μᾶς κατασκοπεύσῃ; Ἐκεῖνος 'κεῖ, 'μπροστὰ 'ςτὴ θερμάστρα, τεντόνει τὸν λαιμόν του 'ςὰν ἄρρωστη χῆνα καὶ ἑπομένως δὲν ἀκούει τίποτε, ὁ ἄλλος δὲ εἶνε τώρα βυθισμένος εἰς φιλοσοφικὰ ἀποφθέγματα. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἔχετε κανένα φόβον.

Ἡ φωνὴ τῆς Μούσης ἐπετείνετο ὁλονὲν καὶ αἱ παρειαί της βαθμηδὸν ἐκαλύφθησαν ὑπό τινος χαιρεκάκου, βαθέος

ἐρυθήματος — καὶ τοῦτο τῇ ἐπήγαινε θαυμάσια· ποτὲ δὲν τὴν εἶχον ἰδεῖ τόσον ὡραίαν! Καθαρίζουσα τὴν τράπεζαν καὶ ἀσχολουμένη εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν ἐπ' αὐτῆς πραγμάτων, ἐκινεῖτο ταχέως ἄνω καὶ κάτω. Τὸ ἀβίαστον καὶ ἐλαφρὸν βάδισμά της ἐνεῖχέ τι τὸ προκλητικόν, ὡσὰν νὰ ἤθελε νὰ εἴπῃ πρὸς ἐμέ: Κρῖνέ με σὺ ὅπως καὶ ἄν σοι ἀρέσῃ· αὐτὸ ἐμένα μοῦ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον· ἐγὼ ἐσένα δέν σε φοβοῦμαι.

Δὲν δύναμαι νὰ τὸ ἀποκρύψω, ὅτι ἡ Μοῦσα μοὶ ἐφάνη ἐπαγωγοτάτη — τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο δηλονότι. Ἀλήθεια, ἐσκεπτόμην· μάγισσα πραγματικῶς εἶνε, ὅλως διόλου νέος „τύπος“ . . . . τί ὡραιότης! Αὐταὶ αἱ χεῖρες ἠδύναντο νὰ μὲ ῥαπίσωσι . . . δὲν θά μοι ἔμελε καθόλου!

Ὅταν ἐξῆλθον εἰς τὸν προθάλαμον, μὲ συνώδευσεν αὐτή· φυσικῶς δὲν ἔκαμε τοῦτο ἀπὸ φιλοφροσύνην, ἀλλ' ἀπὸ μίαν χαιρέκακον μοχθηρίαν. Ἀποχαιρετῶν αὐτὴν τὴν ἠρώτησα:

— Τὸν ἀγαπᾶτε πραγματικῶς τόσον ἐμμανῶς;

— Ἂν τὸν ἀγαπῶ ἢ μή, αὐτὸ εἶνε δική μου δουλειά, κανένας ἄλλος δὲν ἔχει ν' ἀνακατώνεται 'ς αὐτό!

— Νὰ ἦσθε προσεκτική, σᾶς λέγω· μὴ παίζετε μὲ τὴ φωτιὰ . . . . . γιατὶ θὰ καῆτε.

— Καλλίτερα νὰ καῶ παρὰ νὰ παγώσω. Καὶ σεῖς — μὲ τὰς συμβουλάς σας! Καὶ ἀπὸ ποῦ τὸ 'μάθατε, ὅτι δὲν θὰ μὲ πάρῃ; Ποιὸς σᾶς εἶπεν, ὅτι ἐγὼ θέλω καὶ καλὰ νὰ τὸν πανδρευθῶ; Καὶ ἂν ἐγὼ καταστραφῶ, ἐσᾶς τί σᾶς μέλει;

Καὶ ταχέως ἔκλεισεν ὀπίσω μου τὴν θύραν.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι, ὅταν ἐπέστρεφον οἴκαδε, εἶχον κατὰ νοῦν μίαν πολὺ εὐχάριστον ἰδέαν, τὴν πεποίθησιν δηλαδὴ ὅτι αὐτὸς ὁ „νέος τύπος“ πολλὰς πικρίας θὰ ἐπότιζε τὸν φίλον μου Ταρχώφ . . . Αἴ βέβαια, τὴν εὐτυχίαν του ἔπρεπε δὰ καὶ μὲ κάτι νὰ τὴν πληρώσῃ!

Ὁπωσδήποτε ὅμως μετὰ πολλῆς μου λύπης δὲν ἠδυνάμην πλέον ν' ἀμφιβάλλω, ὅτι αὐτὸς καὶ ἡ Μοῦσα ἦσαν ἤδη μία καρδία καὶ μία ψυχή.

* * *

Παρῆλθον τρεῖς ἡμέραι. Ἐκαθήμην ἐν τῷ δωματίῳ μου παρὰ τὸ γραφεῖον, εἶχον ἐργασθῆ καὶ ἡτοιμαζόμην νὰ προγευματίσω, ὅτε ἤκουσα θόρυβον, ἔστρεψα τὴν κεφαλὴν καὶ — ὡσεὶ ὑπὸ κεραυνοῦ πληγεὶς ἔμεινα ἀκίνητος ἐκ τῆς ἐκπλήξεως! Ἔμπροσθέν μου ἵστατο μία ἀκίνητος, φοβερά, πελιδνὴ καὶ φασματώδης μορφή, ἵστατο — ὁ Πουνῖνος! Μὲ ἠτένιζεν ἠλιθίως, ὡς τις αἴφνης ἐκφοβισθεὶς λαγῳός, ἐν ᾧ οἱ βραχίονές του ἐκρέμαντο χαλαρῶς ὡς σχοινία μάστιγος.

— Πουνῖνε! Τί ἔχετε; Πῶς ἤλθετε ἔτσῃ ἐδῶ; Τί σᾶς συνέβη; . . . ὁμιλήσατε ἐπὶ τέλους!

— Ἔφυγε — ἐψιθύρισε μὲ μόλις ἀκουόμενον καὶ βραγχνὸν γόον.

— Τί λέτ' ἐκεῖ!;

— Ἔφυγε, ἐπανέλαβε.

— Ποῖος;

— Ἡ Μοῦσα. Αὐτὴν τὴν νύκτα ἔφυγε . . . καὶ ἀφῆκε μίαν σημείωσιν.

— Μίαν σημείωσιν;

— Ναί. „Σᾶς εὐχαριστῶ δι' ὅλα ὅσα ἐκάμετε χάριν μου, γράφει, ἀλλὰ δὲν ἐπανέρχομαι πλέον. Μὴ με ἀναζητήσετε!“ Τρέχομεν παντοῦ, ρωτοῦμε τὴν μαγείρισσαν — ἀλλ' αὐτὴ ἀγνοεῖ τα πάντα. Μὲ συγχωρεῖτε, δὲν ἠμπορῶ νὰ ὁμιλήσω δυνατά· ἡ φωνή μου ἐκόπη πλέον.

— Ἡ δεσποινὶς Μοῦσα σᾶς ἀφῆκε! ἀνεφώνησα. Ἀδύνατον! Καὶ ὁ κύριος Βαβουρῖνος — θὰ ἦνε ὅλος ἀπελπισία. Τί σκέπτεται τώρα νὰ πράξῃ;

— Τίποτε δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ πράξῃ. Ἤθελα νὰ τρέξω εἰς τὸν νομάρχην, ἀλλ' αὐτὸς μὲ ἠμπόδισε. Ἤθελα νὰ εἰδοποιήσω τὴν ἀστυνομίαν, ἀλλ' αὐτός μοι τὸ ἀπηγόρευσε καὶ ἐθύμωσε μάλιστα ἐναντίον μου. Λέγει ὅτι ἂς κάμῃ ἡ Μοῦσα κατὰ τὴν θέλησίν της, αὐτὸς δὲν θὰ τὴν ἐμποδίσῃ. Ἐπῆγε μάλιστα, ὅπως καὶ καθ' ἡμέραν, εἰς τὸ γραφεῖον διὰ νὰ ἐργασθῇ. Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι δὲν φαίνεται πλέον 'ζὰν ἄνθρωπος. Πόσον τὴν ἠγάπα! . . . ὤ, πόσον τὴν ἠγαπῶμεν καὶ οἱ δύο!

Διὰ τῶν λέξεων τούτων πρώτην φορὰν μοι ἐφανέρωσεν ὁ Πουνῖνος ὅτι δὲν ἦτον ἄγαλμα, ἀλλ' ἄνθρωπος αἰσθανόμενος. Ἐξέτεινεν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔπειτα τὰς ἀφῆκε νὰ καταπέσωσιν ἐπὶ τοῦ ὡς ἐλεφαντόδοντος λάμποντος κρανίου του.

— Ὦ ἀχάριστος! ἐστέναζε· Ποῖος σὲ ἔθρεψε, σ' ἐπότισε, σ' ἐνέδυσε, σ' ἔσωσε καὶ σὲ ἀνέθρεψε; Ποῖος σ' ἐφύλαξε καὶ σ' ἐπεριποιήθη ὡς τὴν ἰδίαν του ζωήν, ὡς τὴν ψυχήν του! . . . Τᾶ ἐλησμόνησες ὅλα ταῦτα; Ἐμένα 'μποροῦσες βέβαια ν' ἀπωθήσῃς μακράν σου, ἀλλὰ τὸν κύριον Βαβουρῖνον! . . . .

Τὸν παρεκάλεσα νὰ καθήσῃ καὶ νὰ συνέλθῃ ὀλίγον . . .

Ὁ Πουνῖνος ἔσεισεν, ἀποποιούμενος, τὴν κεφαλήν.

— Ὄχι, δὲν εἶνε ἀνάγκη. Ἤλθα πρὸς σᾶς . . . . δὲν ἠξεύρω πρὸς τί. Ἡ κεφαλή μου εἶνε ἄνω κάτω. Νὰ μείνω μόνος εἰς τὸ σπῆτι μοὶ ἦτο ἀδύνατον — ποῦ νὰ τρέξω; Καὶ ὅταν μείνω εἰς τὸ σπῆτι, πηγαίνω καὶ στέκομαι εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου, κλείω τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ φωνάζω: Μοῦσα, Μουσῖκά μου! Ὦ εἶνε νὰ τρελλαθῶ πλέον! . . . . Ἄ, τώρα ἐνθυμήθην, διὰ τί ἦλθα ἐδῶ· πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν μοὶ ἀνεγνώσατε ἓν αἰσχρὸν ποίημα . . . . . τὸ ἐνθυμεῖσθε; Ἐλέγετο μέσα εἰς αὐτὸ περὶ ἑνὸς γέροντος . . . . Διὰ τί μοὶ τὸ ἀνεγνώσατε; Ἐγνωρίζετε μήπως, ἡ ἐμαντεύετέ τι ἀκόμη ἀπὸ τότε;

Ὁ Πουνῖνος μὲ ἠτένιζεν ἀσκαρδαμυκτεί.

— Φίλε, ἀγαπητὲ κύριε Πέτρε! ἀνεφώνησεν αἴφνης, τρέμων καθ' ὅλα τὰ μέλη· μήπως γνωρίζετε, ποῦ μένει τώρα; Πλησίον τίνος εὑρίσκεται;

Περιῆλθον εἰς ἀμηχανίαν καὶ ἠναγκάσθην ἀκουσίως νὰ καταβιβάσω τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ ἔδαφος.

— Σᾶς εἶπε μήπως τίποτε εἰς τὴν σημείωσίν της περί; . . . . ἤρχισα.

— Γράφει ὅτι μᾶς ἀφίνει, ἐπειδὴ ἀγαπᾷ ἄλλον. Φίλε μου, ἄγγελέ μου — βέβαια, σεῖς γνωρίζετε, ποῦ εἶνε! Σώσατέ την, ἐλᾶτε νὰ τὴν ἀναζητήσωμεν καὶ νὰ τῇ ὁμιλήσωμεν! Πρὸς θεοῦ, ἀναλογισθῆτε τίνος εὐτυχίαν κατέστρεψε διὰ τῆς φυγῆς της!

Διὰ μιᾶς ὁ Πουνῖνος ἔγινε καταπόρφυρος· ὅλον τὸ αἷμα συνέρρευσε πρὸς τὴν κεφαλήν, καὶ ἔπεσε γονυκλιτὴς πρό ἐμοῦ.

— Σώσατέ την, πᾶμε νὰ τὴν εὕρωμεν! ἔλεγεν ἱκετεύων.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἐνεφανίσθη εἰς τὴν θύραν ὁ ὑπηρέτης μου καὶ ἔμεινεν ἐννεὸς ἐκ τῆς θέας μιᾶς τοιαύτης σκηνῆς.

Οὐκ ὀλίγον κόπον κατέβαλον νὰ σηκόσω πάλιν εἰς τοὺς πόδας του τὸν Πουνῖνον, νὰ τῷ ἐξηγήσω ὅτι, καὶ ἐν ᾗ περιπτώσει εἶχον ἐγὼ ὑποψίαν τινά, ἦτον ἀδύνατον καὶ εἰς τοὺς δύο μας ἀπὸ κοινοῦ ν' ἀναλάβωμεν τὸ ἔργον, ὅτι κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἠθέλομεν καταστρέψει τὸ πᾶν, ὅτι ἡμὴν πρό-

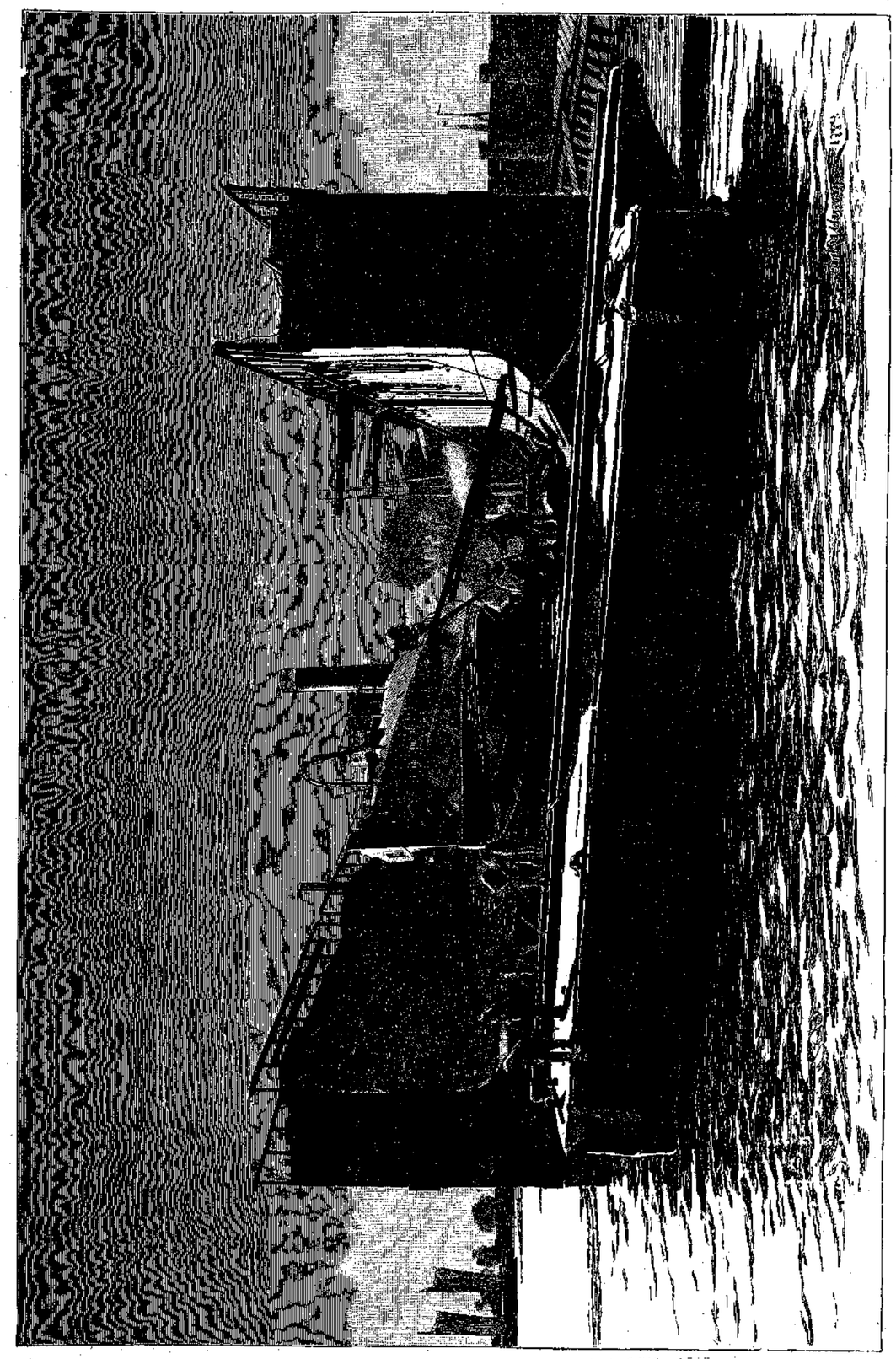

ΤΟΡΠΙΛΛΟΦΟΡΟΝ ΕΝ ΤΩ ΝΕΩΡΙΩ.

θυμος νὰ συλλέξω πληροφορίας χωρὶς ὅμως δι' οὐδὲν νὰ ἐγγυηθῶ. Ὁ Πουνῖνος δὲν ἀντέλεγε μέν, ἀλλὰ δὲν ἤκουε τὰ λεγόμενά μου καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐψιθύριζεν ἐκ νέον μὲ βραγχνὴν φωνήν.

— Σώσατέ την, σώσατε τὴν Μοῦσαν καὶ τὸν Παντολέοντα Βαβουρῖνον!

Τέλος ἤρχισε μάλιστα καὶ νὰ κλαίῃ.

— Εἴπατέ μοι τοὐλάχιστον τοῦτο μόνον, μὲ ἱκέτευσεν, εἶνε αὐτὸς νέος καὶ εὔμορφος;

— Καὶ βέβαια νέος εἶνε, ἀπεκρίθην.

— Νέος! ἐπανέλαβεν ἀπομάττων τὰ δάκρυά του. Καὶ αὐτὴ εἶνε νέα — μᾶς ἀφῆκε· λοιπὸν διὰ πάντα ἡ ὡραία!

Ὁ στίχος αὐτὸς ἐλέχθη κατὰ τύχην, διότι ὁ ἀτυχὴς Πουνῖνος πραγματικῶς πᾶν ἄλλο εἶχε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν παρὰ ποιητικὴν ἔμπνευσιν. Πολὺ ἐπεθύμουν νὰ τὸν ἀκούσω πάλιν ἀπαγγέλλοντα ἕνα ἐκ τῶν ῥητορικῶν λόγων του, ἢ τοὐλάχιστον γελῶντα τὸν ἄηχον ἐκεῖνον γέλωτά του . . . . . ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ λόγοι του εἶχον ἐξαντληθῆ πλέον διὰ παντὸς καὶ οὐδέποτε εἰς τὸ ἑξῆς τὸν εἶδον νὰ γελάσῃ.

Τῷ ὑπεσχέθην νὰ τὸν εἰδοποιήσω, ἅμα ὡς ἐμάνθανόν τι ὡρισμένον, δὲν τῷ ἀνεκοίνωσα ὅμως τὸ ὄνομα τοῦ Ταρχώφ.

Αἴφνης ὀλιγοψυχία πάλιν ἐκυρίευσε τὸν Πουνῖνον.

— Ὡραῖα, ὡραῖα, εὐχαριστῶ, παρετήρησε μὲ μίαν βλακώδη χειρονομίαν. Σᾶς παρακαλῶ μόνον νὰ μὴ διηγηθῆτέ τι εἰς τὸν κύριον Παντολέοντα — θὰ θυμώσῃ πολύ! . . . . Καθὼς σᾶς εἶπον, μοὶ ἀπηγόρευσε νὰ ἐρευνήσω περὶ της Μούσης. Ὑγιαίνετε, κύριέ μου!

Ὅτε ὁ Πουνῖνος ἐξερχόμενος μοὶ ἔστρεψε τὰ νῶτά του, μοὶ ἐφάνη τόσον καταβεβλημένος, τόσον ἐλεεινὸς καὶ ἀξιοδάκρυτος, ὥστε ἔμεινα ὡς ἐμβρόντητος· ἐχώλαινε καὶ κατ' ἀμφοτέρους τοὺς πόδας καὶ εἰς ἕκαστον βῆμά του ἐφαίνετο ἕτοιμος νὰ καταπέσῃ . . . .

— Αὐτὰ εἶνε κακὰ σημεῖα· πολὺ δυνατὰ πῆρε τὸν κατήφορο! ἐσκέφθην κατ' ἰδίαν.

* * *

Ἂν καὶ εἶχον ὑποσχεθῆ εἰς τὸν Πουνῖνον να συλλέξω πληροφορίας περὶ τῆς Μούσης, ἐν τούτοις, ὅτε τὴν αὐτὴν ἡμέραν διηυθυνόμην πρὸς τὸν Ταρχώφ, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἔτρεφον ἐλπίδα νὰ μάθω τι περὶ αὐτῆς, ἐπειδὴ προϋπέθετον ὅτι αὐτὸς ἢ δὲν θὰ ἦτον εἰς τὴν οἰκίαν του, ἢ δὲν θὰ μ' ἐδέχετο. Ἡ ὑπόθεσίς μου ἀπεδείχθη ἐσφαλμένη· ὁ Ταρχὼφ ἦτο παρὼν καὶ μ' ἐδέχθη καὶ μοὶ διηγήθη μάλιστα πᾶν ὅ,τι ἐπεθύμουν νὰ μάθω· ἀλλὰ νὰ κατορθώσω τι πάλιν δὲν ἠδυνάμην.

Μόλις ἔθεσα τὸν πόδα μου ἐπὶ τῆς φλιᾶς καὶ ἰδού ὁ Ταρχὼφ ἔρχεται εἰς προϋπάντησίν μου μὲ ταχέα καὶ σταθερὰ βήματα καὶ μὲ λάμποντας καὶ φλογεροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μοὶ λέγει μὲ σκληρόν, ζωηρόν τόνον.

— Ἄκουσε, φίλε Πέτρε, μαντεύω διὰ τί μ' ἐπισκέπτεσαι, καὶ περὶ τίνος θέλεις νὰ μοὶ ὁμιλήσῃς, σοὶ προλέγω ὅμως ὅτι, ἂν μίαν μόνον συλλαβὴν θελήσῃς νὰ εἴπῃς περὶ αὐτῆς, περὶ τῆς διαγωγῆς της ἢ περὶ ἐκείνου, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν γνώμην σου, ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ νὰ πράξω — παύομεν πλέον τοῦ νὰ ἤμεθα φίλοι καὶ γνώριμοι μάλιστα καὶ θ' ἀναγκασθῶ νὰ σὲ παρακαλέσω, νὰ μὲ θεωρῇς τοῦ λοιποῦ ὡς ξένον ἄνθρωπον.

Ἔκθαμβος ἠτένισα τὸν Ταρχώφ. Ἔτρεμε καθ' ὅλον τὸ σῶμα ὡσὰν μία πάρα πολὺ τεταμένη χορδή, μόλις δὲ καὶ μετὰ βίας ἠδύνατο νὰ συγκρατήσῃ τὸ ὑπερεκχειλίζον θερμὸν αἷμά του· ὅλην του τὴν καρδίαν ἐπλήρου ἡ μεγάλη του εὐτυχία, αὐτὴ τὸν εἶχε κυριεύσει καθ' ὁλοκληρίαν — ὅπως καὶ αὐτὸς τὴν εἶχε κυριεύσει.

— Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀμετάβλητός σου ἀπόφασις; ἠρώτησα περίλυπος.

— Ἡ ἀμετάβλητός μου ἀπόφασις, φίλε Πέτρε.

— Τότε δὲν ἔχω ἄλλο νὰ κάμω παρὰ ν' ἀπομακρυνθῶ . . .

Ὁ Ταρχὼφ ἐμειδίασεν ὀλίγον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν . . . ἦτο καὶ αὐτὸς τῆς ἰδίας γνώμης.

— Χαῖρε, φίλε μου, εἶπε μὲ ὑπόρρινον φωνήν, δεικνύων μοι συγχρόνως δι' εἰλικρινοῦς καὶ φαιδροῦ μειδιάματος ὅλους του τοὺς ἀπαστράπτοντας ὀδόντας. Τί ἄλλο εἶχον νὰ πράξω; Τὴν ἀφῆκα μόνον μὲ τὴν „εὐτυχίαν" του. Τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἔκλειον τὴν θύραν, ἤκουσα νὰ κλείηται ἔσωθεν καὶ ἡ εἰς τὸν προθάλαμον ἄγουσα θύρα.

* * *

Μὲ βεβαρημένην καρδίαν ἐπεσκέφθην τὴν ἐπιοῦσαν τοὺς ἀτυχεῖς γνωρίμους μου. Ἔτρεφον τὴν κρυφίαν ἐλπίδα — τόσον ἀδύνατος εἶνε ὁ ἄνθρωπος! — ὅτι δὲν θὰ τοὺς εὕρισκον οἰκουροῦντας. Ἀλλὰ πάλιν ἠπατήθην εἰς τοὺς ὑπολογισμούς μου. Εὗρον ἀμφοτέρους. Ἡ μεταβολὴ ἡ κατὰ τὰς τελευταίας τρεῖς ἡμέρας ἐπελθοῦσα ἦτο ψηλαφητή. Ὁ Πουνῖνος ἔγινε κατάλευκος. Τί ἀπέγινεν ἡ ἀνεξάντλητος φλυαρία του; Ὡμίλει διαρκῶς μὲ τὸν βραγχὺν ἐκεῖνον, ἀδρανῆ καὶ ἀδύνατον τόνον, ἐφαίνετο δὲ παραδόξως δυστυχής. Ὁ δὲ Βαβουρῖνος εἶχε συγκαμφθῆ ἐντελῶς καὶ τὸ πρόσωπόν του ἦτο τώρα ὅλως μέλαν. Ὀλιγόλογος ὅπως καὶ προηγουμένως ἐξέπεμπεν ἤδη ἀνάρθρους τινὰς μόνον φθόγγους, οἱ δὲ χαρακτῆρές του ἐξέφραζον ναρκώδη τινὰ καὶ οἱονεὶ ἀπολελιθωμένην πικρίαν.

Ἠσθανόμην ὅτι ἀδύνατον νὰ σιωπήσω. Ἀλλὰ τί νὰ εἰπῶ; Περιωρίσθην νὰ ψιθυρίσω μόνον πρὸς τὸν Πουνῖνον, ὅτι οὐδὲν ἔμαθον, καὶ νὰ τὸν συμβουλεύσω ν' ἀφήσῃ πᾶσαν ἐλπίδα.

Μὲ ἠτένισε διὰ τῶν ἐξωδηκότων καὶ ἐρυθρῶν ὀφθαλμῶν — τοῦ μόνου ἐρυθροῦ ἀντικείμενου ἐπὶ τοῦ προσώπου του, — ὑπετονθόρυσεν ἀκατανοήτους τινὰς λέξεις καὶ ἤρχισε νὰ χωλαίνῃ. Ὁ Βαβουρῖνος θὰ παρετήρησεν ἴσως τὰ μεταξύ μας συμβαίνοντα καὶ ἀνοίξας τὰ συμπεπιεσμένα καὶ οἱονεὶ συγκεκολλημένα χείλη του εἶπε:

— Ἀξιότιμε Κύριε! Μετὰ τὴν τελευταίαν ἐπίσκεψίν σας συνέβη ἐδῶ δυσάρεστόν τι, ἡ δεσποινὶς Μοῦσα δηλαδὴ τὸ ἐθεώρησεν ἀπρεπὲς νὰ κατοικῇ μακρότερον πλησίον μας καὶ ἀπεφάσισε νὰ μᾶς ἀφήσῃ. Μᾶς ἐγνωστοποίησε δὲ τοῦτο ἐγγράφως. Ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς νομίζομεν, ὅτι δὲν δικαιούμεθα νὰ τὴν ἐμποδίσωμεν εἰς τίποτε, τὴν ἀφήκαμεν νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ βούλησιν. Τῇ εὐχόμεθα εὐτυχίαν — προσέθηκε μετά τινος κόου, — παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς νὰ μὴ ὁμιλῆτε περὶ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, πρῶτον διότι εἶνε ἄσκοπον καὶ δεύτερον διότι εἶνε δι' ἡμᾶς καὶ δυσάρεστον.

Ἀπαράλλακτα λοιπὸν ὅπως καὶ ὁ Ταρχὼφ μ' ἐμποδίζει καὶ οὗτος νὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς Μούσης, διενοήθην, θαυμάζων ὅμως κρυφίως τὸν Βαβουρῖνον, ὅτι δὲν ἐξέφερεν οὔτε τὴν παραμικρὰν μομφὴν οὔτε μίαν κἂν πικρὰν λέξιν! Οὐχὶ ἀδίκως λοιπὸν ἐθαύμαζε τόσον τὸν Ζήνωνα! Προθύμως τώρα θὰ τῷ μετέδιδον — πληροφορίας τινὰς περὶ τοῦ σοφοῦ τούτου, ἀλλὰ μοὶ ἐφαίνετο ὡσὰν ἡ γλῶσσά μου νὰ ἦτο προσκολλημένη ἐπὶ τοῦ οὐρανίσκου — καὶ ἔτσῃ βέβαια ἦτο καὶ καλλίτερα.

Κατὰ τὴν ἀναχώρησίν μου οὔτε ὁ Βαβουρῖνος οὔτε ὁ Πουνῖνος μοὶ εἶπον, καλὴν ἐντάμωσιν! Ἀμφότεροι ἐψιθύρισαν: „Ὑγιαίνετε! Ὁ Πουνῖνος μάλιστα μοὶ ἀπέδωκε τὸ τεῦχος τοῦ „Τηλεγράφου", τὸ ὁποῖον εἶχον τῷ δανείσει πρό τινων ἡμερῶν, λέγων μοι ὅτι δὲν τὸ ἐχρειάζετο πλέον.

* * *

Ὀκτὼ ἡμέρας ἀργότερον εἶχον μίαν περίεργον συνάντησιν. Τὸ ἔαρ εἶχεν ἐπέλθει ἐνωρὶς καὶ τὴν μεσημβρίαν ἡ θερμότης ἀνήρχετο μέχρι δεκαοκτὼ βαθμῶν. Πανταχοῦ τὸ κάθυγρον καὶ δροσερὸν ἔδαφος ἐχλόαζεν, ἐγὼ δὲ εἶχον μισθώσει ἕνα ἵππον καὶ ἔφιππος ἐξῆλθον τῆς πόλεως. Καθ' ὁδὸν συνήντησα ἓν ὄχημα συρόμενον ὑπὸ δύο φλογερῶν ἵππων. Αἱ οὐραί των ἦσαν δεδεμέναι πρὸς τὰ ἄνω, ἡ δὲ κεφαλὴ καὶ ἡ χαίτη των ἐκοσμεῖτο ὑπὸ ἐρυθρῶν ταινιῶν. Εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἡνιόχου ἐκάθητο νέος τις φέρων κυανοῦν ἀχειρίδωτον χιτῶνα, κίτρινον μεταξωτὸν ὑποκάμισον, καὶ χαμηλὸν πῖλον ἐξ ἐρίου, κοσμούμενον ὑπὸ πτεροῦ ταώ. Πλησίον του ἐκάθητο νέα κόρη ἐκ τῆς μεσαίας τάξεως ἐνδεδυμένη ποικιλόχρουν βραχὺν μανδύαν καὶ ἔχουσα τὴν κεφαλήν της περιτετυλιγμένην εἰς μέγα κυανοῦν ὕφασμα. Ἀδιακόπως ἡνίοχος καὶ κόρη ἐχαριεντίζοντο πρὸς ἀλλήλους.

Ἔστρεψα τὸν ἵππον μου πλαγίως χωρὶς νὰ προσέξω εἰς τὸ σπεῦδον καὶ εὐθυμον ζεῦγος — ὅτε αἴφνης ὁ νέος ἐφώνησε πρὸς τοὺς ἵππους του . . . . Ἀλλ' αὐτὴ ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ Ταρχώφ! Παρετήρησα προσεκτικώτερον . . . καὶ ἀληθῶς αὐτὸς ἦτο! Ὁ νέος ἐκεῖνος ἡνίοχος ἦτο πραγματικῶς ὁ Ταρχώφ! καὶ ἡ παρ' αὐτὸν νέα κόρη — ἦτο ἡ Μοῦσα!

Τὴν στιγμὴν ταύτην ὅμως οἱ ἵπποι ἤρχισαν νὰ καλπάζωσιν, ἡ δὲ μεταξύ μας ἀπόστασις ηὐρύνετο, ἤρχισα κ' ἐγὼ λοιπὸν νὰ σπεύδω κατόπιν των. Ἀλλὰ μάτην· ὁ ἵππος μου εἶχε πολλὰ ἰδιώματα, ἐν δ' ἐκ τούτων ἦτο καλπάζων νὰ προχωρῇ περισσότερον, παρὰ ὅταν ἐτριπόδιζε.

— Ὥρα καλή, τρυγόνια μου! ἐψιθύρισα διὰ τῶν ὀδόντων.

Ἐδῶ πρέπει νὰ παρατηρήσω ὅτι δὲν εἶδον καθ' ὅλην την ἑβδομάδα τὸν Ταρχώφ, ἂν καὶ τρὶς εἶχον τον ἐπισκεφθῆ. Οὐδέποτε ἦτον εἰς τὴν οἰκίαν. Ὁμοίως δὲν εἶχον ἰδεῖ τὸν Πουνῖνον καὶ τὸν Βαβουρῖνον, ἀλλ' αὐτοὺς ὅμως δὲν τοὺς εἶχον ἐπισκεφθῆ.

Ἐκ τῆς ἱππασίας ταύτης προέκυψε δι' ἐμὲ σπουδαῖον κρυολόγημα, διότι παρ' ὅλην τὴν θερμότητα ἔπνεε σφοδρὸς ἄνεμος. Ἠσθένησα λοιπὸν βαρέως καὶ ὅταν ἀνέρρωσα ἀπῆλθον κατὰ συμβουλὴν τοῦ ἰατροῦ μετὰ τῆς μάμμης μου εἰς τὴν ἐξοχήν. Εἰς Μόσχαν δὲν ἐπέστρεψα πλέον, διότι τὸ φθινόπωρον ἐνεγράφην εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Πετρουπόλεως.

III.

(1849.)

Ὀχι ἑπτά, ἀλλὰ ὁλόκληρα δώδεκα εἶχον παρέλθει ἔτη καὶ εἶχον ἤδη ὑπερβῆ τὸ τριακοστὸν δεύτερον ἔτος τῆς ἡλικίας μου. Ἡ μάμμη μου ἀπὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποχαιρετίσει τὸν κόσμον. Κατῴκουν ἐν Πετρουπόλει ὡς ὑπάλληλος ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν. Τὸν Ταρχὼφ δὲν εἶχον ἐπανίδει πλέον, διότι εἶχε καταταχθῆ εἰς τὸν στρατὸν καὶ διέτριβε πάντοτε σχεδὸν ἐκτὸς τῆς πρωτευούσης. Μόνον δύο φορὰς εἶχον τὸν συναντήσει. Καίτοι δὲ κατὰ τὴν συνάντησίν μας ἐφέρθημεν πρὸς ἀλλήλους λίαν φιλικῶς καὶ ἐγκαρδίως, ἐν τούτοις δι' οὐδεμιᾶς συλλαβῆς ἠθελήσαμεν ἀμφότεροι ν' ἀνακινήσωμεν τὰ παρελθόντα. Κατὰ τὴν δευτέραν μας συνάντησιν ἦτον ἤδη, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι ὁ φίλος μου νυμφευμένος.

Πνιγηράν τινα τοῦ θέρους ἡμέραν διέβαινον τὴν ὁδὸν τῶν *Πίσσων*, καταρώμενος τὸν καύσωνα καὶ τὸν κονιορτὸν καὶ τὰς ἀναθυμιάσεις τῆς πρωτευούσης, ὡς καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ὑπηρεσίας μου, τὰ ὁποῖα δέν μοι ἐπέτρεπον ν' ἀναχωρήσω ἐκ Πετρουπόλεως. Αἴφνης εἶδον προσερχομένην νεκρικὴν πομπήν. Συνίστατο δὲ ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου νεκροφόρου ὀχήματος, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν ἐξ ἀθλίας τινὸς χειραμάξης, ἐφ' ἧς πενιχρόν τι καὶ μόλις ὑπό τινος μέλανος ὑφάσματος καλυπτόμενον ξύλινον φέρετρον ὠθεῖτο τῇδε κἀκεῖσε ἕνεκα τοῦ ἀνωμάλου ἐδάφους. Εἷς γέρων πολιόθριξ ἐπορεύετο μόνος κατόπιν, ἀκολουθῶν τὸ φέρετρον.

Τὸν παρετήρησα προσεκτικώτερον . . . . τὸ πρόσωπον μοὶ ἐφάνη γνωστόν . . . . Καὶ αὐτὸς ἔστρεψε τὰ βλέμματά του πρὸς ἐμέ . . . Θεέ μου! Αὐτὸς εἶνε ὁ Βαβουρῖνος!

Ἀπεκάλυψα τὴν κεφαλήν, τὸν ἐπλησίασα, τῷ εἶπον τὸ ὄνομά μου καὶ προσεκολλήθην εἰς τὴν συνοδίαν.

— Ποῖον κηδεύετε; ἠρώτησα.

— Τὸν Νίκανδρον Πουνῖνον, ἀπεκρίθη.

Τὸ ἐμάντευον ὅτι ἤθελεν εἰπεῖ τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ ὅμως ἡ καρδία μου συνεστάλη ἐκ τῆς θλίψεως. Ἔγινα μελαγχολικὸς καὶ ἔχαιρον μόνον, ὅτι ἡ τύχη μοὶ παρέσχεν εὐκαιρίαν ν' ἀποδώσω τὰς τελευταίας τιμὰς εἰς τὸν πρῶτον διδάσκαλόν μου ἐν τῇ ἐθνικῇ ἡμῶν φιλολογίᾳ . . .

— Μοὶ ἐπιτρέπετε ν' ἀκολουθήσω καὶ ἐγώ, κύριε Παντολέον;

(ἕπεται συνέχεια.)

ΤΟ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ ΝΕΟΝ ΦΥΣΙΚΟΪΣΤΟΡΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ.

Ὁ ἀπὸ δυσμῶν διερχόμενος την ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Αὐστρίας μακρὰν ὁδὸν Μαριαχίλφερ βλέπει ἐγγὺς τῆς ὁδοῦ Ῥιγκ δύο μεγαλοπρεπῆ καὶ κολοσσιαῖα οἰκοδομήματα, διαχωριζόμενα ἀπ' ἀλλήλων διά τινος εὐρείας πλατείας, ὧν τὸ μὲν εἶνε τὸ καλλιτεχνικόν, τὸ δέ, τὸ φυσικοϊστορικὸν μουσεῖον. Καὶ ἐξωτερικῶς μὲν ἀμφότερα ἀπετελειώθησαν, ἀλλ' ἔνδον μόνον τὸ δεύτερον ἠδυνήθη ἀπὸ τοῦδε νὰ περιλάβῃ τὰς πολυτίμους του συλλογάς, εἰς ἃς εἶνε ἀφιερωμέναι καὶ αἱ κατωτέρω σημειώσεις.

Τρεῖς ὀροφαί, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἐκ δεκαεννέα μεγάλων αἰθουσῶν 250 μέτρων καὶ ἑτέρων τεσσάρων 260 μέτρων εὔρους, περιλαμβάνουσι τας συλλογάς, τὰς βιβλιοθήκας καὶ τὰ σπουδαστήρια. Αἱ αἴθουσαι εἶνε ἠριθμημέναι διὰ λατινικῶν στοιχείων, καὶ τὸ μὲν ἰσόγαιον περιλαμ-

βάνει τὰς ἀπὸ I μέχρι XIX αἰθούσας, ἡ πρώτη ὀροφὴ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ XXI καὶ καταλήγει εἰς τὸν XXXIX καὶ οὕτω καθεξῆς, ὥστε διὰ τὰς συλλογὰς ὑπάρχει ἐν ὅλῳ τῷ οἰκοδομήματι χῶρος 15,814 τετραγωνικῶν μέτρων, ἤτοι πενταπλάσιος τοῦ ὅσον κατεῖχον ἐν τῷ παλαιῷ μουσείῳ.

Ἐν ταῖς πρώταις πέντε αἰθούσαις τοῦ ἰσογαίου φυλάσσονται αἱ ὀρυκτολογικαὶ συλλογαί, ἐν τῇ μιᾷ δ' ἐξ αὐτῶν θὰ ἐκτεθῇ προσεχῶς ἡ περίφημος συλλογὴ τῶν ἀερολίθων καὶ μετεωριτῶν, ἥτις τόσον ἐπλουτίσθη ἐπ' ἐσχάτων, ὥστε ἀναμφισβητήτως θὰ ἦνε μοναδικὴ εἰς τὸ εἶδός της. Ἕτεραι πέντε αἴθουσαι περιλαμβάνουσι τὴν πλουσιωτάτην παλαιοντολογικὴν συλλογήν, τῆς ὁποίας ἐλάχιστον μέρος ἦν ἄχρι τοῦδε ἐκτεθειμένον ἕνεκα ἐλλείψεως χώρου, ἐν μιᾷ δ' ἐξ αὐτῶν εἶνε ἐκτεθειμένοι οἱ σκελετοί, τὰ κρανία καὶ τὰ ὀστᾶ πτηνῶν καὶ θηλαστικῶν τῆς *καινοζωϊκῆς* λεγομ. περιόδου, πρὸς τούτοις οἱ πλήρεις σκελετοὶ τῶν γιγαντιαίων πτηνῶν (*μόα*) τῆς νέας Ζηλανδίας καὶ τὰ λείψανα τοῦ μαστόδοντος καὶ τοῦ μαμμούθ, ἔπειτα τὸ δεινοθήριον τοῦ Φράντσενσβαδ καὶ πλεῖστα ἄλλα κρανία καὶ ὀστᾶ ἐκ Περσίας.

Τρεῖς ἄλλαι αἴθουσαι περιέχουσι τὰς εὐρωπαϊκὰς προϊστορικὰς συλλογάς, ἐν δυσὶ μεγάλοις τμήμασι διηρημένας. Τὸ πρῶτον τούτων περιλαμβάνει τὰς συλλογὰς ἐκ τῆς λιθικῆς λεγομ. περιόδου, τὸ δὲ δεύτερον τὰς ἐκ τῆς μεταλλικῆς. Ἐν ταῖς λοιπαῖς πέντε αἰθούσαις τοῦ ἰσογαίου εἶνε ἐκτεθειμέναι αἱ ἐθνογραφικαὶ συλλογαί, αἵτινες μέχρι τοῦδε ἀποκλειστικῶς ἀποτελοῦνται ἐξ ἀντικειμένων μὴ εὐρωπαϊκῶν καὶ ἑπομένως εἶνε γεωγραφικῶς διατεταγμέναι. Αἱ συλλογαὶ ἄρχονται ἀπὸ τῆς Μ. Ἀσίας, μεταπηδῶσιν εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, Κίναν, Ἰνδικήν, τὸ Μαλαϊκὸν ἀρχιπέλαγος, τὰς νήσους τῆς νοτίου θαλάσσης, τῆς βορείου καὶ νοτίου Ἀμερικῆς καὶ καταλήγουσιν εἰς τὴν Ἀφρικήν.

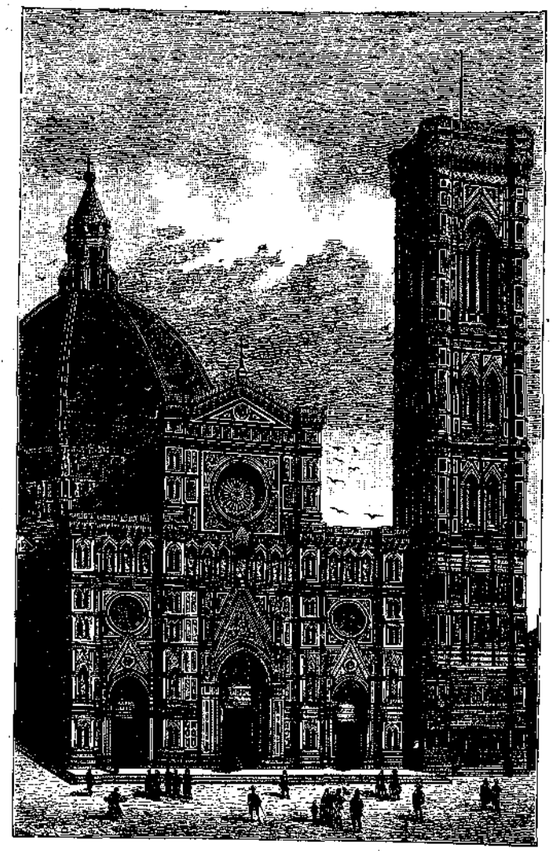

Η ΠΡΟΣΟΨΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ΝΑΟΥ.

Ἅπασα ἡ πρώτη ὀροφὴ εἶνε ἀφιερωμένη εἰς τὰς ζωολογικὰς συλλογὰς καὶ ἡ μὲν πρώτη αὐτῆς αἴθουσα περιλαμβάνει τὰ κατώτατα στρώματα τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου, τὰ τρηματοφόρα, τὰ ἐχινόδερμα καὶ τοὺς σκώληκας, ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ τὰ ὀστρακόδερμα, τὰ ἀραχνοειδῆ καὶ τὰ μυριάποδα. Ἡ δευτέρα αἴθουσα δεικνύει εἰς τὸν ἐπισκέπτην τὰ ἔντομα, συστηματικῶς κατατεταγμένα ἐντὸς διακοσίων τεσσαράκοντα τεσσάρων μεγάλων θηκῶν. Ἡ τρίτη αἴθουσα περιέχει λαμπρὰν συλλογὴν μαλακίων, αἱ δὲ παρ' αὐτὴν δύο μεγάλαι καὶ λαμπρῶς ἠτρεπισμέναι αἴθουσαι περικλείουσι μίαν τῶν πλουσιωτάτων καὶ ἀνεκτιμήτων συλλογῶν τοῦ Μουσείου, τοὺς ἰχθῦς καὶ τὰ ἑρπετά, 150,000 περίπου τὸν ἀριθμόν, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται 900 περίπου εἴδη ἰνδικῶν ποταμίων ἰχθύων, συλλεγέντα ὑπὸ τῶν διασήμων ἰχθυολόγων Blecker καὶ Doy. Ἐν τῇ ἐπίσης πλουσίᾳ συλλογῇ τῶν ἑρπετῶν καὶ ἀμφιβίων διακρίνονται οἱ κροκόδειλοι τοῦ Νείλου, τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῆς Βρασιλίας. Οἱ χῶροι διὰ τὴν ὀρνιθολογικὴν συλλογὴν δὲν ἀπετελειώθησαν ἀκόμη, ἀλλ' ἐν ταῖς τελευταίαις αἰθούσαις τῆς ὀροφῆς ταύτης ἐτοποθετήθησαν ἤδη τὰ θηλαστικὰ καὶ οἱ γιγαντιαῖοι σκελετοὶ τῆς φαλαίνης καὶ τῶν ἐλεφάντων.

Ἤδη ἐναπομένει ἡμῖν νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὴν δευτέραν ὀροφήν. Ἐν τέσσαρσιν αὐτῆς αἰθούσαις εὑρίσκεται ἡ βοτανικὴ συλλογή. Τοιαύτη τις συλλογὴ βοτανικῶν ἀντικειμένων δὲν ὑπῆρχε μέχρι τοῦδε ἐκτεθειμένη εἰς κοινὴν θέαν. Ἑτέρα τις αἴθουσα περιλαμβάνει σκελετοὺς καὶ κρανία ἀνθρώπων. Οἱ λοιποὶ δὲ χῶροι τῆς ὀροφῆς ταύτης, ὡρισμένοι μόνον διὰ τοὺς εἰδικῶς περὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας ἀσχολουμένους, χρησιμεύουσιν ὡς ἐργαστήρια καὶ βιβλιοθήκη, περιλαμβάνουσι δὲ καὶ ἄλλας συλλογὰς μικροτέρων ἀντικειμένων (οἷον σκωλήκων, ἐντόμων καὶ κογχυλίων), ἐξ ὧν μικρὸν μόνον μέρος ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰς μεγάλας αἰθούσας.

Ἡ μεγάλη βιβλιοθήκη τοῦ Μουσείου, ἐκδίδοντος ἀπὸ ἑνὸς ἔτους καὶ ἰδιαίτερα „*Χρονικὰ*“ καὶ ἀνταλλάσσοντος ταῦτα πρὸς τὰς περιοδικὰς δημοσιεύσεις διακοσίων ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτὰ (μέχρι τοῦ νῦν) Ἀκαδημιῶν, Ἑταιριῶν καὶ περιοδικῶν συγγραμμάτων ἁπάσης τῆς ὑφηλίου, ὑποδιαιρεῖται εἰς εἰδικὰς βιβλιοθήκας ἐκτεθειμένας εἰς τὰ σπουδαστήρια τῶν διαφόρων τμημάτων· μόνον δὲ τὰ συγγράμματα καὶ τὰ δημοσιεύματα, τὰ ἀναγόμενα εἰς πολλὰς ἢ εἰς ὅλας τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, εἶνε κατατεταγμένα ἐν μιᾷ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς δευτέρας ὀροφῆς, ἀποτελοῦντα κεντρικὴν τρόπον τινὰ βιβλιοθήκην.

Τὸν πλοῦτον τῶν ἐν τῷ φυσικοϊστορικῷ μουσείῳ τῆς Βιέννης συνηγμένων θησαυρῶν τῆς ἐπιστήμης ἀποδεικνύουσι πρὸς τούτοις τρανώτατα καὶ οἱ ἑξῆς ἀριθμοί. Αἱ θῆκαι τοῦ ζωολογικοῦ τμήματος ἔχουσι πλάτος 1698 μέτρων, μῆκος δὲ 1494, τὰ δὲ τετραπλᾶ αὐτῶν ἐρμάρια ἔχουσι μῆκος 5850 μέτρων. Ἐν τῇ βοτανικῇ συλλογῇ τὸ πλάτος τῶν ἐκτεθειμένων ἀνοικτῶν θηκῶν εἶνε 80, τὸ δὲ μῆκος αὐτῶν 88 μέτρων, ἀλλὰ τῶν ἐρμαρίων τὸ μῆκος εἶνε

4930 μέτρων. Τῆς ὀρυκτολογικῆς συλλογῆς τὸ πλάτος εἶνε 600, τὸ μῆκος 490 καὶ τῶν ἐρμαρίων 4193 μέτρων. Τῆς γεωλογικῆς οἱ ἀριθμοὶ ἔχουσιν ὡς ἑξῆς: 523, 347 καὶ 3954 μέτρων. Τοῦ προϊστορικοῦ τμήματος 2:6, 210 καὶ 1266 μέτρων. Τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ τμήματος 18[illegible], 120 καὶ 223 μέτρων. Τοῦ ἐθνογραφικοῦ τέλος 605, 550 καὶ 1034 μέτρων.

Ὥστε ἐὰν συνυπολογίσωμεν τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος τῶν ἐκτεθειμένων θηκῶν, ἀνοικτῶν εἰς τὰ βλέμματα τοῦ δημοσίου, εὑρίσκομεν ὅτι ὁ ἐπισκέπτης, ὅστις θέλει μόνον νὰ παρέλθῃ ἔμπροσθέν των, ὀφείλει νὰ διανύσῃ ὁδὸν 3 καὶ $^1/_3$ χιλιομέτρων.

Ἐκ Βιέννης. **Μ. Ι.**

1. Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ ΝΑΘΑΛΙΑ (ἐν σελ. 177).

2. Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΕΝ ΣΤΟΛΗ (σελ. 180). Κατὰ τὰς ἐσχάτως τελεσθείσας ἑορτὰς τῆς ἀνάσσης τῆς Ἀγγλίας πολλαὶ ἐξεδόθησαν φωτογραφικαὶ αὐτῆς εἰκόνες, ἀλλ' ἀναμφιβόλως μία τῶν μᾶλλον ἐπιτυχῶν εἶνε ἡ σήμερον ὑφ' ἡμῶν παρατιθεμένη, ἐν ᾗ παρίσταται ἐν βασιλικῇ στολῇ πρὸ τοῦ θρόνου. Ὁ κρίκος τοῦ στέμματος ἀκτινοβολεῖ ἐξ ἀδαμάντων καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὑψοῦνται ἐναλλὰξ τέσσαρες σταυροὶ καὶ τέσσαρα fleurs de Lys (κρῖνα τοῦ οἰκοσήμου). Ἐκ τῆς στεφάνης διασταυροῦνται πρὸς τὰ ἄνω δύο τόξα φέροντα πολλοὺς μαργαρίτας καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῶν χρυσῆν σφαῖραν μετ' ἀδαμαντίνου σταυροῦ. Τὸ αὐτὸ βλέπομεν καὶ εἰς τὸ χρυσοῦν σκῆπτρον, τὸ ὁποῖον ἔχει μῆκος 33 δακτύλων καὶ εἶνε ἑλικοειδές. Τὰ παράσημα τῆς βασιλίσσης εἶνε πολλά. Τὸ πρῶτον τούτων εἶνε τὸ τῆς περικνημίδος, μεθ' οὗ πάντοτε παρουσιάζεται. Τὸ παράσημον τοῦτο συνίσταται ἐξ ἀργυροῦ ἀστέρος ἔχοντος ὀκτὼ ἀκτῖνας καὶ εἰς τὸ μέσον τὸν σταυρὸν τοῦ ἅγ. Γεωργίου περιβαλλόμενον ὑπὸ κυανοχρόου δακτυλίου, ὅπου καὶ ὑπάρχει γεγραμμένον τὸ Honi Soit Qui Mal y pense. Πρὸς τούτοις φέρει ἡ Βικτωρία καὶ τὸ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας τῷ 1868 ἱδρυθὲν αὐτοκρατορικὸν παράσημον τῆς Ἰνδικῆς. Τρίτον εἶνε τὸ παράσημον τοῦ Ἀλβέρτου, ὅπερ ὡς καὶ τὸ ἱσπανικὸν παράσημον τῆς Ἰσαβέλλας δίδοται μόνον εἰς πριγκηπίσσας.

3. Ο ΕΡΩΣ ΤΑΞΕΙΔΕΥΩΝ. Εἰκὼν ὑπὸ Jean Aubert (ἐν σελ. 181). Ὁ εὐφυὴς γάλλος καλλιτέχνης λαμπροτάτην ἐποίησε τὴν εἰκόνα ταύτην, πλήρη ἀπαραμίλλου χάριτος καὶ θελγήτρων, εἰκονικῶς παριστάνουσαν τὰς περιπλανήσεις τοῦ Ἔρωτος, καθ' ἃς διὰ τῶν βελῶν του ὁ μικρὸς κακὸς παῖς τιτρώσκει ἀσπλάγχνως τὰς τρυφερὰς καρδίας ἐκείνων, τοὺς ὁποίους καθ' ὁδὸν συναντᾷ. Ἡ εἰκὼν οὐδεμιᾶς δεῖται ἐπεξηγήσεως· ὁμιλεῖ μόνη της πρὸς τὸν βλέποντα, τὸν μαγεύει καὶ τὸν παρασύρει εἰς τὸν αἰθέριον τῶν ἐρώτων κόσμον.

4. ΤΟΡΠΙΛΟΦΟΡΟΝ ΕΝ ΤΩ ΝΕΩΡΙΩ (ἐν σελ. 185). Τὰ κολοσσιαῖα πλοῖα τῶν χρόνων μας ἀπαιτοῦσι συνήθως δαπάνην πολλῶν ἑκατομμυρίων καὶ ἡ ἀπώλεια ἑνὸς ἐξ αὐτῶν ἐπιφέρει συχνάκις τὴν καταστροφὴν ὁλοκλήρου ἐμπορικοῦ οἴκου, ἢ μέγα κενὸν εἰς τὸν προϋπολογισμὸν ἑνὸς κράτους. Διὰ τοῦτο πολλὴν φροντίδα καταβάλλουσι πρὸς διατήρησιν τῶν πολυδαπάνων τούτων σκαφῶν καὶ συχνάκις τὰ ἐπισκευάζουσι. Τὴν ἐργασίαν ταύτην εἰκονίζει ἡ ἡμετέρα εἰκών, γινομένην ἐν τοῖς περιφήμοις νεωρίοις „τοῦ Ἡφαίστου“ ἐν Στεττίνῳ, τὰ ὁποῖα ἰδιάζουσι πρὸς ἐπισκευὴν οὐχὶ μόνον τῶν μικρῶν καὶ ἐλαφρῶν τορπιλλοφόρων, ἀλλὰ καὶ τῶν μεγάλων καὶ βαρέων θωρηκτῶν.

5. Η ΠΡΟΣΟΨΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ΝΑΟΥ (ἐν σελ. 188). Ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἡ Φλωρεντία ἑώρταζε τὴν πεντακοσιοστὴν ἐπέτειον τῶν γεννεθλίων τοῦ Δονατέλλου, τῇ 12. Μαΐου 1887, ἐτελέσθησαν καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς κυρίας προσόψεως τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ, πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ ὁποίου τόσον στενῶς εἶνε συνδεδεμένον τὸ ὄνομα τοῦ καλλιτέχνου. Ἡ πρόσοψις αὕτη εἶνε ἡ ὀγδόη ἐξ ὅσων ἔσχεν ὁ ναός, αἱ δὲ προκάτοχοι αὐτῆς ἢ κατερρίφθησαν, ἢ εἶχον ἐγερθῆ μόνον προσωρινῶς, καὶ εἶνε ἐστολισμένη, ὡς ἐν τῇ ἀπέναντι εἰκόνι φαίνεται, διὰ πολυπληθῶν ἀγαλμάτων, μωσαϊκῶν, ἀναγλύφων, φέρει δὲ καὶ τὰ ἐμβλήματα τῶν οἴκων τῆς Σαβοΐας, τοῦ Πίου Νόνου, τῆς Λοθριγγίας καὶ ὅλων τῶν ἄλλων, ὅσοι, εἴτε ξένοι εἴτε ἐντόπιοι, συνέδραμον διὰ μεγάλων δωρεῶν εἰς τὴν ἀνέγερσιν αὐτῆς. Τὸ οἰκοδόμημα, οὗ τὸν θεμέλιον λίθον κατέθεσε τῷ 1860 αὐτὸς ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ, εἶνε ἔργον τοῦ ἀρχιτέκτονος δὲ Φάβρη, νικήσαντος ἐν τῷ μεγάλῳ διαγωνισμῷ πάντας τοὺς ἀντιπάλους του, μὴ ἐπιζήσαντος ὅμως ὅπως ἰδῇ τέλειον καὶ θαυμαζόμενον τὸ δημιούργημά του.

Ὅστις γνωρίζει τὴν ἱστορίαν τῆς Φλωρεντίας, γνωρίζει ἐπίσης πόσον στενῶς ὁ ναὸς οὗτος εἶνε συνδεδεμένος μὲ τὰς τύχας τοῦ λαοῦ τῆς Φλωρεντίας· διότι ἡ ἐκκλησία αὕτη δὲν ἦτο μόνον ὡρισμένη εἰς θρησκευτικὰς τελετάς, ἀλλ' ἐφιλοξένει ἐν ἑαυτῇ πολλάκις καὶ συνελεύσεις τοῦ δήμου καὶ τῶν ἀρχόντων. Ἐνταῦθα ἐδιδάχθη δημοσίᾳ ἡ „Θεία Κωμῳδία“, ἐνταῦθα ὑπὸ τὸν μεγαλοπρεπῆ θόλον τοῦ Βρουνελλέσκου ἐξερράγη ἡ φοβερὰ συνωμοσία τῶν „Πάζζι“ ἥτις μικροῦ δεῖν ἀνέτρεπε τὴν κυριαρχίαν τῶν Μεδίκων καὶ κατέπνιγεν ἐν τῇ ἀκμῇ της τὴν χρυσῆν ἐκείνην ἐποχὴν διὰ τὰ γράμματα καὶ τὴν καλλιτεχνίαν, καὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν τοῦτον θόλον ἐνταῦθα, ὀλίγα ἔτη βραδύτερον, ἔτυπτεν ὁ μετανοῶν λαὸς τὰ στήθη του, ὅτε ὁ Σαβοναρόλας κατηρᾶτο τὰς τέχνας τῆς Φλωρεντίας. Ὅπως δὲ μὲ τὰς τύχας, οὕτω καὶ μὲ τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ εἶνε στενῶς συνδεδεμένος ὁ ναὸς οὗτος, οὐδέποτε λησμονήσαντος τοὺς λόγους, δι' ὧν ἡ παντοδύναμος δημοκρατία τῷ 1296 εἶχε συνοδεύσει τὴν κατάθεσιν τοῦ θεμελίου λίθου: „ὅπως τὸ κτίριον τοῦτο ἀνταποκρίνηται πρὸς τὴν μεγάλην καρδίαν τῶν πολιτῶν καὶ μὴ γίνῃ κατώτερον οὐδενὸς ἄλλου παρομοίου ἐπὶ τῆς γῆς.“

Ἐν ταῖς γερμανικαῖς ἐφημερίσιν εὐφήμως ἐμνημονεύθη ἡ εἰς Βερολῖνον ἄφιξις τοῦ ὁμογενοῦς ἰατροῦ Καρτούλη, τέως διευθυντοῦ τῶν ἑλληνικῶν νοσοκομείων τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὁ ἡμέτερος ἰατρὸς εἶνε γνωστὸς εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον διὰ τῶν πολλῶν αὐτοῦ συμβολῶν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν πρόοδον καὶ τῆς ἐφ' ἱκανὸν χρόνον δοκίμου διευθύνσεως τῶν νοσοκομείων τῆς αἰγυπτιακῆς μεγαλοπόλεως, πρὸ πάντων ὅμως διότι ὁ διάσημος βακτηριολόγος Ῥοβέρτος Κώχ, ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τοῦ ὁμογενοῦς ἐπιστήμονος ποιησάμενος τὰς μελέτας του, ἀνεκάλυψε πρὸ 6ετίας τὸν παράγοντα τὴν χολέραν *βάκιλλον*.

Ἐν τῇ πολιτείᾳ τῆς Βασιγκτῶνος λειτουργοῦσιν ἀπό τινος καὶ αἱ γυναῖκες ὡς ἔνορκοι, οἱ δὲ ἐγχώριοι δικηγόροι, ἀφ' οὗ κατεπολέμησαν πάσῃ δυνάμει τὸν νεωτερισμὸν τοῦτον, ἠναγκάσθησαν ἐπὶ τέλους νὰ τὸν παραδεχθῶσι καὶ νὰ συνεργασθῶσι μετὰ τῶν γυναικῶν. Λέγεται δὲ ὅτι οὐδέποτε διεξήχθησαν δίκαι ἐνώπιον τόσον νοημόνων, ἐξυδερκῶν καὶ ἀσφαλῶν ἐνόρκων, ὅσον ἦσαν αἱ γυναῖκες αὗται. Ἐν μιᾷ δίκῃ μεταξὺ δώδεκα ἐνόρκων πέντε ἦσαν γυναῖκες, ἐν ἄλλῃ μεταξὺ δέκα οἱ δύο ἀνῆκον εἰς τὸ ὡραῖον φῦλον.

Ἡ θνησιμότης ἐν Ἀγγλίᾳ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐν Αὐστρίᾳ ἦτο κατὰ τὸ ἔτος 1885 μικρὰ καὶ ὀλιγωτέρα παρὰ κατὰ τὸ ἔτος 1884, ὅτε ἦτο ὡς 19,6 ἐπὶ 1000, ἐν ᾧ τῷ 1885 ἐπὶ πληθυσμοῦ 27,499,041 κατοίκων ἀπέθανον 522,750 ἄτομα, ἤτοι 19 ἐπὶ 1000. Ἐξ αὐτῶν 17,268 ἀπέθανον βίαιον θάνατον, ἤτοι 14,039 ἐκ τυχαίας αἰτίας καὶ 2007 δι' αὐτοκτονίας. Διὰ δηλητηρίου ἀπέθανον 623 καὶ μάλιστα 343 μὲν τυχαίως, οἱ δὲ λοιποὶ 280 ἐκ προθέσεως. Ἀξιοσημείωτον εἶνε, ὅτι αἱ γυναῖκες, πρὸς σκοπὸν αὐτοχειρίας, συχνότερον καταφεύγουσιν εἰς τὸ δηλητήριον παρὰ τοὺς ἄνδρας. Οἱ πλεῖστοι δηλητηριασμοὶ ἐγένοντο δι' ὀπίου καὶ τῶν παρασκευασμάτων του, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ διὰ φαινικοῦ ὀξέος. Ἐντεῦθα σημειοῦμεν, ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ δύναταί τις πολὺ εὐκόλως νὰ προμηθευθῇ πᾶν εἶδος δηλητηρίου, ἐν ᾧ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις τῆς Εὐρώπης, καὶ πρὸ πάντων ἐν Γερμανίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ, ἰδιαίτεραι ἀστυνομικαὶ διατάξεις ἀπαγορεύουσιν εἰς τοὺς φαρμακοποιοὺς τὴν πώλησιν δηλητηριωδῶν οὐσιῶν.

Ὁ διάδοχος τῆς Γερμανίας, ὁ μέλλων Αὐτοκράτωρ τῆς ἰσχυροτέρας στρατιωτικῆς δυνάμεως τῶν ἡμερῶν μας πωλεῖ καθ' ἑκάστην ἐκ τοῦ παρὰ τὸ Βερολῖνον κειμένου κτήματός του *χιλίας λίτρας γάλακτος* . . . Καὶ ἡμεῖς πρό τινος, ὅτε ὁ περιφανὴς ἡμῶν καὶ *ἀληθῶς* φιλόπατρις πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης ἠθέλησε νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἡμέτερον διάδοχον ἰδίαν στέγην καὶ μικρὰν λωρίδα ἐθνικῆς γῆς ἐσχίσαμεν τὰ ἱμάτια καὶ ἐκραυγάζομεν, ὅτι τὸν μέλλοντα Ἄρχοντα θέλομεν νὰ κάμωμεν *γεωπόνον* . . . . Καὶ ὅμως ὁ γερμανικὸς λαὸς οἰ μόνον δὲν αἰσχύνεται, ἀλλὰ ἀλλὰ ὑπερηφανεύεται, διότι ὁ μέλλων ἡγεμὼν του εἶνε τὴν σήμερον *γαλακτοπώλης*.

Γνωστὸν ὅτι, ὅπου οἱ Ἰουδαῖοι ἀπολαύουσι πλείονος ἐλευθερίας καὶ συμμετέχουσιν ἀνενοχλήτως πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ ταῖς γερμανικαῖς χώραις, ἐπεχείρησαν κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων ἐτῶν πολλὰς μεταρρυθμίσεις περὶ τοὺς τύπους τοῦ θρησκεύματός των καὶ οὕτω διηρέθησαν εἰς δύο στρατόπεδα, ὧν τὸ μὲν ἀντιπροσωπεύει τοὺς *ὀρθοδόξους*, ἤτοι τοὺς ἐμμένοντας ἰσχυρογνωμόνως εἰς τὰ πάτρια καὶ παραδεδομένα ἔθιμα, καὶ εἰς τοὺς *ἀναμεμορφωμένους*, ἢ τοὺς νέους Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰς θρησκευτικάς των τελετὰς ἔχουσι παραδεδεγμένην τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ζῶσι, καὶ κατὰ ποικίλους τρόπους προσεπάθησαν ν' ἁπλοποιήσωσι τὰς ἐθιμοτυπίας τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν λατρείας. Ἤδη λέγεται, ὅτι αὐτοὶ σκέπτονται τὴν ἑορτὴν τοῦ Σαββάτου νὰ μεταθέσωσιν εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Χριστιανῶν, διὰ νὰ μὴ χάνεται ἀδίκως μία ἡμέρα ἐργασίας, καὶ τὴν ἀλλαγὴν ταύτην θ' ἀρχίσωσιν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1900.

Ἐν τινι Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, ἐκδοθείσῃ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, περιέχονται αἱ ἑξῆς πληροφορίαι. Ἐν ἔτει 1882 ὑπῆρχον ἐν Ἀγγλίᾳ 12 μεγάλαι βιβλιοθῆκαι μετὰ 3,296,600 τόμων, ἐν Γαλλίᾳ ὑπῆρχον 15 τοιαῦται μετὰ 4,528,000 τόμων, ἐν Γερμανίᾳ 45 μετὰ 11,349,000 τόμων, ἐν Αὐστρίᾳ 7 μετὰ 1,744,000, ἐν Ἰταλίᾳ 25 μετὰ 4,182,000 τόμων, ἐν Ἀμερικῇ 12 μετὰ 2,304,000 καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις τῆς ὑφηλίου 31 ἀκόμη μεγάλαι βιβλιοθῆκαι, περιέχουσαι ἅπασαι 6,518,000 τόμους. Κατὰ τὸ πλῆθος δὲ τῶν βιβλίων μιᾶς ἑκάστης βιβλιοθήκης πασῶν πρωτίστη εἶνε ἡ Ἐθνικὴ τῶν Παρισίων βιβλιοθήκη μετὰ 2,290,000 τόμων, ταύτην ἀκολουθεῖ τὸ ἐν Λονδίνῳ βρετανικὸν Μουσεῖον μετὰ 1,500,000 τόμων, εἶτα ἡ βιβλιοθήκη τῆς Πετρουπόλεως καὶ ἡ τοῦ Μονάχου μετὰ 1,000,000 βιβλίων, ἐφεξῆς δ' ἔρχονται κατὰ σειρὰν ἡ τοῦ Βερολίνου μετὰ 750,000 τόμων, ἡ τοῦ Στρασβούργου μετὰ 513,000, ἡ τῆς Λειψίας μετὰ 500,000, ἡ τῆς Κοπεγχάγης μετὰ 432,000 καὶ ἡ τῆς Βιέννης μετὰ 440,000 τόμων.

Κατὰ τοὺς παλαιοτάτους χρόνους ὁ σάπων ἦτο ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Πρῶτος ἐκ τῶν συγγραφέων ὁ Πλίνιος, γεννηθεὶς τῷ 23 μ. Χ., μνημονεύει ἐν τοῖς συγγράμμασί του ἀπολυμαντικοῦ τινος μέσου, παρασκευαζομένου ἐξ αἰγείου στέατος καὶ σποδοῦ πιτύας· ἀλλὰ τὸ προϊὸν τοῦτο βεβαίως θὰ ἦτο μᾶλλον σαπωνοειδής τις ἠηλές, παρ' ἀληθὴς σάπων, ἐπειδὴ ὁ Πλίνιος λέγει, ὅτι τὸ „παρασκεύασμα ἦν λιπαρὸν καὶ ῥευστόν". Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης μέχρι τοῦ 9ου καὶ 8ου αἰῶνος οὐδὲν θετικὸν γινώσκομεν περὶ τῆς βελτιώσεως καὶ τῶν προόδων τῆς σαπωνοποιΐας, ἡ ὁποία τὴν σήμερον κατέστη εἰς τῶν χρησιμοτέρων καὶ ἐπικερδεστέρων κλάδων τῆς βιομηχανίας, ἀλλ' ὁπωσδήποτε οὐχὶ ἀπίθανον εἶνε, ὅτι οἱ Ἄραβες (διδαχθέντες τὴν χημικὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ μεταδόντες αὐτὴν κατόπιν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ὡς *ἀλχημείαν*) προέθηκαν εἰς τὴν ἀρχικὴν τῆς σποδοῦ σκευασίαν καὶ τίτανον, δι' οὗ καὶ κατώρθωσαν ν' ἀποκτήσωσιν ἀληθῆ σάπωνα. Ὡς ἄλλην πρόοδον τῆς σαπωνοποιΐας δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ στέατος δι' ἐλαιολάδου, ὅτε καί, κατὰ τὸν 9ον ἤδη αἰῶνα, ὁ σάπων εἶχε καταστῆ σπουδαῖον ἐξαγωγιόν ἐμπόρευμα τῆς Μασσαλίας, δὲν λέγομεν ὅμως τῆς μασσαλιωτικῆς βιομηχανίας, διότι μίλις μετὰ πάροδον 300 ἐτῶν ἀνεφάνησαν ἐν Μασσαλίᾳ μεγάλα σαπωνοποιεῖα, πολὺ συντελέσαντα εἰς τὴν ἀκμὴν καὶ τὸν πλουτισμὸν τῆς προβηγκιανῆς μεγαλοπόλεως. Κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα αἱ σταυροφορίαι ἐξήσκησαν τὴν εὐεργετικὴν αὐτῶν ἐπιρροὴν καὶ ἐπὶ τοῦ οἰκιακοῦ βίου. Οἱ σταυροφόροι, ἐπανακάμψαντες ἐξ Ἀνατολῆς, διέδωκαν τὴν χρῆσιν τῶν λευκῶν λινῶν ἐνδυμάτων καὶ τὸ αἴσθημα τῆς καθαριότητος, οὕτω δὲ ὁ σάπων, μέχρι τοῦ μεσαιῶνος ἀντικείμενον πολυτελείας μόνον θεωρούμενος, κατέστη ἐντὸς ὀλίγου ἀπαραίτητον ἐφόδιον παντὸς εὖ ἠγμένου καὶ ὁπωσοῦν πρὸς τὴν καθαριότητα ἐξοικειωμένου ἀνθρώπου. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἡ Μασσαλία ἐπρομήθευε τὸν ἀναγκαῖον σάπωνα ὄχι μόνον εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν οἰκουμένην. Ἀπὸ τοῦ 12ου ὅμως αἰῶνος ἀνεφάνη ἀντίζηλος τῆς Μασσαλίας εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς βιομηχανίας ἡ Βενετία καὶ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἡ σαπωνοποιΐα εἶχε προλάβει ἐν Ἀγγλίᾳ μεγάλας διαστάσεις, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τινος ἀγγλικοῦ προνομίου, ἐκδοθέντος τῷ 1662. Ἀλλὰ διὰ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ τρόπου τῆς παρασκευῆς τῆς σόδας ἐκ μαγειρικοῦ ἅλατος (τῷ 1793) ἀνέτειλε νέα ἐποχὴ ἀκμῆς διὰ τὴν σαπωνοποιΐαν. Μετ' οὐ πολὺ ἀνιδρύθησαν ἐν ἁπάσαις σχεδὸν τῆς πόλεσι τῆς Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας πολυπληθῆ σαπωνοποιεῖα, τὰ ὁποῖα ἀντὶ τοῦ ἐλαιολάδου ἐπεξειργάζοντο στέαρ, δαφνέλαιον καὶ ἄλλας λιπώδεις οὐσίας. Ἀφ' οὗ δὲ ἐγνώσθησαν αἱ κλασικαὶ ἔρευναι τοῦ διατρέχοντος ἤδη τὸ 101 ἔτος τῆς ἡλικίας του γάλλου σοφοῦ Chevreuil περὶ τῆς φύσεως τῶν λιπαρῶν οὐσιῶν, ἡ σαπωνοποιΐα ἐτράπη νέας ὁδοὺς καὶ ἐπροόδευσεν οὐκ ὀλίγον, ὑποστηριζομένη ὑπὸ νέων πειραμάτων, νέων μεθόδων καὶ νέων συσκευῶν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα ἐκτενῶς νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς σαπωνοποιΐας, ἀρκούμεθα δὲ χάριν τῶν ἀναγνωστῶν μας νὰ παραδόσωμεν τὰς ἑξῆς σημειώσεις. Διαιροῦσι τοὺς σάπωνας 1) εἰς σκληρούς, ἤτοι ἐκ νατρίου παρεσκευασμένους καὶ 2) εἰς ἁπαλούς, ἤτοι καλιούχους, συνήθως δὲ μεταχειριζόμεθα τοὺς πρώτους· ἀλλ' ὑπὸ τὴν λέξιν σάπων ἐννοοῦμεν ἀποτέλεσμα τῆς ἐπενεργείας καυστικῶν ἀλκαλίων καὶ ὕδατος ἐπὶ τοῦ λίπους. Πρὸς παραγωγὴν δι' αὐτοῦ βράζεται τὸ λίπος μετὰ τῆς διαλύσεως τοῦ καυστικοῦ ἀλκαλίου, ἕως οὗ παραχθῇ διαυγής τις διάλυσις σάπωνος, εἰς ἣν ἐπιπροστίθεται καὶ μαγειρικὸν ἅλας.

Ἐκτὸς τῶν παρατηρήσεων τοῦ ἀνατόμου Χάσσε, περὶ ὧν ἐγράψαμεν ἐν προηγουμένῳ τεύχει, ἄξιαι ἐνδιαφέροντος εἶνε καὶ αἱ ἀνακοινώσεις τοῦ διδάκτορος Κάργ, βοηθοῦ τοῦ περιωνύμου ἐντεῦθα καθηγητοῦ τῆς Χειρουργικῆς Θειρσίου, τὰς ὁποίας εἶχεν ὑποβάλει εἰς τὴν κατὰ τὸ ἔαρ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει συνελθοῦσαν σύνοδον τῶν Ἀνατόμων. Ἐν τῇ ἐνταῦθα Κλινικῇ ἀπὸ ἐτῶν κατέκειτο νίγρης τις, φέρων ἕλκη κατὰ τὴν κνήμην· συνέβη δὲ πολλάκις εἰς τὰ γυμνὰ μέρη τῶν ἑλκῶν νὰ μεταφυτευθῶσι τεμάχια μελαφοῦ (ἰδίου) δέρματος, πρὸς δοκιμὴν δ' ἐνίοτε καὶ τεμάχια λευκοῦ. Μετὰ πάροδον ὀλίγου χρόνου τὰ τεμάχια τοῦ λευκοῦ δέρματος ἤρχισαν νὰ ἀμαυροῦνται καὶ ἐπὶ τέλους κατήντησαν τόσον μελαφά, ὅσον καὶ τὸ ἀρχικὸν τοῦ Αἰθίοπος δέρμα. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ γίνῃ τὸ ἀντίθετον πείραμα, ἤτοι τμῆμα μελαφοῦ δέρματος νὰ μεταφυτευθῇ ἐπὶ τοῦ σώματος ἑνὸς λευκοῦ. Καὶ τί συνέβη; Μόλις παρῆλθον ὀλίγαι ἑβδομάδες καὶ τὸ μέλαν τοῦ δέρματος τμῆμα ἤρχισε νὰ διαλευκαίνεται καὶ μετ' ὀλίγους μῆνας οὐδὲ ἴχνος κἂν αὐτοῦ εὑρίσκετο πλέον ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου. Ὁ εἰρημένος ἰατρός, ἐντεῦθεν ἐρμηθείς, ἐπεχείρησε διάφορα πειράματα καὶ ἐξήτασε μικροσκοπικῶς τὰ τεμάχια τοῦ δέρματος κατὰ τὰς διαφόρους τοῦ μεταχρωματισμοῦ των φάσεις, ἐξήγαγε δὲ πολλὰ συμπεράσματα, διαφωτίζοντα ἡμῖν οὐκ ὀλίγον τὰ ἄγνωστα εἰςέτι φαινόμενα ὄχι μόνον τοῦ χρωματισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς θρέψεως τῆς ἐπιδερμίδος, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, στερεῖται ἐντελῶς αἱματοφόρων καὶ ἄλλων ἀγγείων.

Ἐν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ τῆς νευροπαθείας καὶ τῆς ἐξάψεως τῶν διανοητικῶν λειτουργιῶν τοῦ ἀνθρώπου παρατηρεῖται εἰς ὅλας τοὺς χώρας σπουδαία αὔξησις τῶν ἐγκεφαλικῶν καὶ ἄλλων παθήσεων τῶν φρενῶν, περὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ θέματος περιέχουσιν ἀξιολόγους πραγματείας τὰ ἐσχάτως δημοσιευθέντα „ἀρχεῖα τοῦ ἐν Ζυρίχῃ συλλίγου πρὸς βοήθειαν τῶν φρενοβλαβῶν", μεταξὺ δὲ ἄλλων καὶ τὴν κατωτέρω ἔκθεσιν τοῦ ἰατροῦ Bleuler, ἣν παραθέτομεν ἐν συνόψει, διότι εἶνε πολὺ ἐνδιαφέρουσα καὶ δι' ἡμᾶς.

Ἐντὸς 20ετίας ἐδιπλασιάσθη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ζυρίχης ὁ ἀριθμὸς τῶν δαπάνεις τοῦ κράτους νοσηλευομένων φρενοβλαβῶν. Ἐὰν δὲ ἡ αὔξησις αὕτη ἐξακολουθήσῃ εἰς τοιοῦτον βαθμόν, θὰ καταντήσῃ ὥςτε μετ' ὀλίγας δεκαετηρίδας ὁ ὑγιὴς πληθυσμὸς τῆς χώρας νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ θρέψῃ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην βοηθείας. Ἀλλ' ὁ Bleuler ἐξάγει τὸ συμπέρασμα, ὅτι, δίξα τῷ θεῷ, τὸ μέλλον δὲν γίνεται πάντοτε τοιοῦτον, οἷον παρουσιάζει αὐτὸ ἐκ τοῦ προτέρου ἡ στατιστική.

Ἀξιοσημείωτον εἶνε, ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐξάνεται ὡς ἐκ τῆς καλῆς νοσηλεύσεως, συντελούσης εἰς τὸ νὰ διατηρηθῶσιν ἐν τῷ βίῳ ὑπάρξεις, αἵτινες ἄλλοτε κατεστρέφοντο. „Τὸ γεγονός, ὅτι σὺν τῇ ἀγαθοεργίᾳ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, δι' αὐτῆς αὐξάνει καὶ ἡ ἀθλιότης, πλήττει καὶ καταθλίβει πᾶσαν τρυφερὰν καρδίαν· ἀλλ' ἡ δι' ἔργων φιλανθρωπία δὲν θ' ἀπορραθυνθῇ ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων καὶ δὲν θὰ ὀκνήσῃ εἰς τὸ νὰ σπεύσῃ πρὸς ἀνακούφισιν τῶν πασχόντων ἀδελφῶν". Ἐν τῇ ἐκθέσει ἀναφέρεται περαιτέρω, ὅτι εἰς τὴν ἐπίτασιν τῆς φρενοβλαβείας συντελοῦσι πρὸ πάντων τρία τινά· ὁ ὁλονὲν πεισματωδέστερος γινόμενος περὶ ὑπάρξεως ἀγών, παλαιπωρῶν τὸν ἐγκέφαλον εἰς τὸ ἔπακρον, ἡ παραμέλησις τῆς σωματικῆς διαπλάσεως καὶ ἐξάπλωσις ἐπικινδύνων παθῶν καὶ κακιῶν. Τῶν τελευταίων τούτων πρώτιστον εἶνε ἡ φιλοποσία, τοῦ ὁποίου τὰ θύματα ἀποτελοῦσι τὸ $^1/_4$ περίπου ἄλου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φρενοβλαβῶν τῆς Ἑλβετίας. Διότι ὅταν οἰκογενειάρχης τις π. χ. εἶνε ἔκδοτος εἰς τὸ πάθος τοῦτο ὄχι μόνον ὁ ἴδιος πάσχει καὶ ἐγκαταλείπει τὴν οἰκογένειάν του εἰς τὴν ἀθλιότητα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀτυχεῖς ἀπόγονοί του κληρονομικῶς ὑπόκεινται εἰς νοσήματα τῶν φρενῶν, γίνονται ἠλίθιοι καὶ ἐπιληπτικοὶ . . . *Καὶ ἡ ἐπιεικὴς τιμωρία* τῶν κακούργων ἐξογκώνει τὸν κατάλογον τῶν φρενοβλαβῶν. Διότι οἱ κακοῦργοι εἶνε κυρίως ἄνθρωποι ἀνώμαλοι τὴν φύσιν, δύνανται δὲ νὰ κληρονομήσωσιν εἰς τοὺς ἀπογόνους των τὴν κλίσιν πρὸς κακουργήματα ἢ πρὸς τὴν φρενοβλάβειαν. Τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῶν γάμων τῶν κακούργων μετριάζονται ὁπωσοῦν διὰ τῆς οἰνοποσίας, διότι ὅσον αὕτη μᾶλλον διαδεδομένη, ἄλλο τόσον ταχύτερον ἐξαφανίζεται καὶ ἡ γενεὰ τῶν ἐκδεδομένων εἰς αὐτήν.

Ἐν ᾧ πολλὰ ἔντομα ὑπὸ τὴν τελείαν αὐτῶν μορφὴν ζῶσι μίαν μόνον ἡμέραν, ἢ μίαν ἑβδομάδα, ἢ τὸ πολύ, ἓν ἔτος, ὁ μύρμηξ φαίνεται ἔχων τὸ προνόμιον μεγαλειτέρας σχετικῶς μακροβιότητος, ἐπειδὴ ὁ σπουδαιότατος γνώστης καὶ παρατηρητὴς τῶν ζῴων τούτων, ὁ ἄγγλος **John Lubbock**, τρέφει ἐν τοῖς μυρμηκοτροφείοις του δύο θηλυκοὺς μύρμηκας, οἱ ὁποῖοι ἔφθασαν εἰς τὴν σεβασμίαν ἡλικίαν τῶν δώδεκα ἐτῶν. Ὁ Lubbock γράφει, ὅτι τὰ γραῖδια ταῦτα διατηροῦσιν εἰςέτι σῴας ἅλας τὰς πνευματικάς των δυνάμεις καὶ εὐσυνειδήτως ἐξακολουθοῦσι νὰ τίκτωσιν ᾠά, καίτοι προδίδουσι τὸ βαθύ των γῆρας διὰ τῆς δυςκινησίας των, προερχομένης φυσικῶς ὡς ἐκ τῆς αὐξούσης δυςκαμψίας τῶν μελῶν των. Οἱ μύρμηκες, ὡς γνωστόν, συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν νοημονεστάτων ἐντόμων, ἡ δὲ ὀξύνοιά των πιθανῶς λόγον ἔχει τὴν μακροβιότητα, διότι κατὰ πᾶσαν ὑπόθεσιν πᾶν μακρόβιον γένος ἐμψύχων ἀθροίζει περισσοτέραν πεῖραν τοῦ κόσμου καὶ κληρονομεῖ αὐτὴν εἰς τοὺς ἀπογόνους, παρ' ὅσην τὸ βραχύβιον. Ὁπωσδήποτε μεταξὺ τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῆς ἡμεροβίου μυίας καὶ τῶν του μύρμηκος ὑφίσταται μεγίστη διαφορά.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, περὶ Ἱερωσύνης λόγοι ἕξ. Mit Anmerkungen neu herausgegeben von C. Seltmann (XV, σελ. 215). Τιμ. 3 φράγκ.

— **Die Aristotelische Lehre über Begriff und Ursache der** ΚΙΝΗΣΙΣ. Eine naturphilosophische Studie von M. Kappes (σελ. 46). Τιμ. 1,50 φράγκ.

— **Römische Quartalschrift f. christl. Alterthumskunde u. f. Kirchengeschichte.** Unter Mitwirkung von Fachgenossen herausgegeben von Prof. Dr. Waal. 1. Jahrg. 1887. 4 Hefte. Τιμὴ 22 φρ.

— **Das Völkerrecht oder das internationale Recht.** Systematisch dargestellt von Prof. Dr. Bulmerincq. (VIII, σελ. 213.) Τιμ. 8,25 φράγκ.

— **Allgemeines Verwaltungsrecht** v. Staatsminister Dr. Sarwey (IV, σελ. 177). Τιμ. 7 φράγκ.

— **Gift und Gegengift.** Ein Hülfsbuch für vorkommende Vergiftungsfälle von Cracau (V, σελ. 449). Τιμ. 7 φράγκ.

— **Ueber gelöste u. ungelöste Probleme d. Naturforschung.** Abhandlungen von Otto Zacharias (σελ. 192). Τιμ. $6^1/_4$ φράγκ.

— **Die Inschriften des ionischen Dialekts** von F. Bechtel (σελ. VIII, 154, μετὰ 5 πινάκων). Τιμ. 11 φράγκ.

— **Naturalismus und Materialismus in Griechenland zu Platon's Zeit** von Prof. Friedrich Blass (σελ 19). Τιμ. 2 φράγκ.

— **Klassizismus oder Materialismus?** von Prof. Dr. J. Flach (σελ. 49). Τιμ. 1,75 φράγκ.

— **Die Erbtochter nach attischem Recht** von Dr. Hafter (σελ. X; 91). Τιμ. 2,25 φράγκ.

— **Die Arten der Tragödie bei Aristoteles.** Ein Beitrag zur Erklärung seiner Poetik und zur Geschichte der aesthetischen Homerkritik bei den Alten von Dr. Heidenhain. II. u. III. (σελ. 140). Τιμ. 2 φράγκ.

— **Kritisch-aesthetische Untersuchungen** betreff. die Gesänge M, N, Ξ, O der Ilias von Kammer (σελ. 105). Τιμ. $2^1/_2$ φράγκ.

— **Beiträge zu der Lehre von den griechischen Präpositionen** v. Dr. Mommsen. 2. u. 3. Heft. (σελ. 97—288). Τιμ. 7 φρ.

ΣΥΡΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Μεσοῦντος τοῦ θέρους δὲν ὡριμάζουσι μόνον οἱ ὡραιότεροι καρποὶ καὶ δὲν ἀνοίγουσι τὰς κάλυκάς των τὰ πολυχρωμότερα ἄνθη, ἀλλ' ἀναφαίνονται καὶ οἱ ποικιλώτατοι συρμοί· ὅλαι αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἀπῆλθον ἤδη εἰς τὰς ἐξοχὰς καὶ εἰς τὰς παραλίας, προσπαθοῦσι ν' ἀπομιμηθῶσιν ἄλλαι μὲν τὸ χρῶμα τῶν λειμώνων, ἄλλαι τὰ σφριγῶντα ἐκ ζωῆς ἄνθη καὶ ἄλλαι τὴν λαμπρότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν τῆς ἀσταθοῦς θαλάσσης· πολλαὶ μάλιστα παρουσιάζονται συχνάκις ὡς ἄνθη μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἐκδηλώσωσι πρὸς αὐτὰς τὴν αὐτὴν συμπάθειαν, τὴν ὁποίαν ἐκφράζουσι πρὸς τὰ χαρίεντα τέκνα τῆς χλωρίδος. Βαρυνθεῖσαι πλέον αἱ κυρίαι τοὺς γαλλικοὺς καὶ ἀγγλικοὺς τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ ἔαρος συρμοὺς ἐπεθύμησαν ν' ἀποκτήσωσιν ἐνδύματα ὅλως πρωτότυπα καὶ σύμφωνα πρὸς τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, μὴ ἀπάδοντα πρὸς τὴν καλκισθησίαν καὶ ἀνταποκρινόμενα πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ὑγιεινῆς, διότι εἶνε ἐλαφρὰ καὶ ἀναπαυτικά, καὶ οὕτως συνέλαβον τὴν ἀπόφασιν νὰ κατασκευάσωσιν ἐνδυμασίας ἐξ ἀνθέων, φαντασικάς, παραβόλους καὶ ὅμως φυσικὰς ἐνδυμασίας, αἵτινες ἔχουσι τὰ θέλγητρα τοῦ καινοφανοῦς καί, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, δὲν θὰ ἐξαφανισθῶσιν, ὡς τὰ πρωτότυπά των, πρὸ τοῦ τέλους τῆς ὥρας ταύτης τοῦ ἔτους.

Κατὰ τὴν ἐσχάτως ἐν Βιέννῃ τελεσθεῖσαν μεγαλοπρεπῆ ἑορτὴν τοῦ ἔαρος, ἧς προΐστατο ἡ πριγκήπισσα Μεττερνίχου, ἀνεφάνησαν τὰ πρῶτα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀνθόπλεκτα ἐνδύματα ἐκ θερινῶν ὑφασμάτων. Ἐν ᾧ πέρυσιν αἱ γυναῖκες εἶχον ἀρκεσθῆ νὰ στολίσωσι κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην τῶν ἀνθέων τὰ ἐνδύματά των δι' ἀνθοδεσμῶν, ἐφέτος ἐπεχείρησαν νὰ παρουσιασθῶσιν αὐτὸ τοῦτο ὡς ἄνθη. Το σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα τῶν φύλλων τοῦ ῥόδου, τοῦ κρίνου, τῆς μυοσωτίδος καὶ ἄλλων ἀνθέων ἔφερον ἐν πιστῇ ἀπομιμήσει τὰ διάφορα συστατικὰ τῆς ἐνδυμασίας καὶ ἐνεποίουν ἀπεριγράπτως θυμήρη ἐντύπωσιν εἰς τὸν θεώμενον. Συμφώνως δὲ πρὸς τὰ ἐνδύματα ἦσαν οἱ πῖλοι καὶ αἱ *ὀμβρέλλαι* κατασκευασμέναι ἐκ φύλλων ἀνθέων.

Ἐκ διαμέτρου ὅμως ἀντίθετοι πρὸς τὸν βιεννᾶϊον τοῦτον συρμὸν εἶνε αἱ πουριτανικὴν ἀληθῶς ἁπλότητα ἀναμιμνήσκουσαι ἀγγλικαὶ ἐνδυμασίαι ἐκ φαιοῦ ἐριούχου ὑφάσματος. Οἱ βιεννᾶϊοι θεράποντες τοῦ συρμοῦ ἐκήρυξαν πρὸς αὐτὰς ἀμείλικτον πόλεμον καὶ οἱ ράπται τῶν Παρισίων συνεμάχησαν μετ' αὐτῶν, ὅπως ἐξαφανίσωσιν ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τὰς ἀγγλικὰς ἐνδυμασίας, ἐπειδὴ αὗται πάντῃ ἁπλαῖ καὶ ἀπέριττοι, ἄνευ παρυφῶν καὶ ποικιλμάτων δὲν ἐπιτρέπουσιν οὐδεμίαν ἐξόγκωσιν τοῦ συρμικοῦ λογαριασμοῦ. Καὶ ποῖον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς φανερᾶς ταύτης ἀντιπράξεως; Οἱ φραγκορράπται, ἤτοι οἱ **Marchands tailleurs** ἔλαβον ὑπὸ τὴν προστασίαν των τοὺς ἀγγλικοὺς συρμοὺς καὶ ἤδη κατασκευάζουσιν αὐτοὶ τὰ καινοφανέστατα τοῦ εἴδους τούτου γυναικεῖα ἐνδύματα, ἐννοεῖται, ἁπλούστατα καὶ ἀφελέστατα χωρὶς μεγάλης δαπάνης, χωρὶς ποικιλμάτων καὶ ἀνθέων καὶ ἄλλων πολυδαπάνων *παραγεμισμάτων*.

Δὲν εἶνε ὅμως πιστευτόν, ὅτι αἱ γυναῖκες τῆς ἠπείρου θ' ἀνεχθῶσιν τοὺς συρμοὺς τούτους, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι θὰ στρέψωσιν ἀλλαχοῦ τὰ βλέμματα, ἀφ' οὗ παρέλθῃ ἡ πρώτη αὕτη ἐντύπωσις. Καὶ ἡμεῖς κρίνοντες, ὅτι ματαιοπονοῦμεν παρακολουθοῦντες τὴν ἀένναον ταύτην ἀστασίαν τῶν γυναικείων ἐνδυμασιῶν, θεωροῦμεν καλλίτερον νὰ διακόψωμεν ἀπὸ τοῦδε τὰς συρμικὰς ἐπιθεωρήσεις.

κ. Ν. Τ. εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Ἔχει καλῶς. — κ. Δ. Μ. εἰς Ναύπλιον. Ἐλήφθη καὶ Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Γ. Κ. εἰς Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν αἱ ἀποδείξεις. — κ. Α. Γ. Μ. εἰς Φιλιππούπολιν. Ἐλήφθη καὶ Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Σᾶς γράφομεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Σ Κ. εἰς Πειραιᾶ. Ἐπιστολὴ ἐλήφθη καὶ ἀναμένομεν — κ Γ. Ρ. εἰς Μιτυλήνην. Ἐσημειώσαμεν καὶ ἔχει καλῶς. Λυπούμεθα ἐπὶ τῷ συνήματι. — κ. Φ. Ζ. εἰς Σιάτισταν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Προσεχῶς περισσότερα δι' ἐπιστολῆς. — κ. Γ. Α. Α. εἰς Ἀρμαβήρ. Τὴν παραγγελίαν τοῦ ἐκ Ῥοστοβίῳ φίλου ἐξετελέσαμεν. — κ. Κ. Ζ. εἰς Ἀδριανούπολιν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς. — κ. Α. Σ. εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Τὸ ἔμβασμα ἐλήφθη. Πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐστάλησαν τὰ περικαλύμματα, τὰ ὁποῖα ζητήσατε παρὰ τοῦ αὐτόθι κ. Π. Σ. — κ. Μ. Ν. Σ. εἰς Plagwitz. Ἐλήφθη καὶ Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Α. Π. εἰς Τεργέστην, κ. Α. Θ εἰς Βακαΐον, κ. Γ. Π. εἰς Αἰκατερίνανδαρ, κ. Τ. Γ. Κ. καὶ Σαν εἰς Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν καὶ Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Dr. N. N. εἰς Κραϊώβαν. Ἐλήφθη καὶ συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν Σας ἀμέσως ἐστείλαμεν τὰ αἰτηθέντα. — κ. Γ. Α. εἰς Γιούργεβον. Δὲν ἐμάθομεν ἀκόμη τι περὶ τοῦ περικαλύμματος, ὥστε προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ τὸ ζητήσητε ἀπ' εὐθείας. — Καν Ε. Ζ. εἰς Ἀδριανούπολιν. Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἀριθμοῦ δυστυχῶς θὰ στερηθῆτε τῶν συρμικῶν ἀναγνώσεων, ἐπειδὴ ἀντὶ συρμῶν ἀπεφασίσαμεν χρησιμώτερα καὶ πρακτικώτερα νὰ καταχωρίζωμεν θέματα, πάντα βέβαια μετ' εἰκόνων συνοδευόμενα. — κ. Α. Α. εἰς Κυδωνίας, κ Μ. Ν. Σ. εἰς Plagwitz. Ὁ προσεχὴς ἀριθμὸς θὰ περιέχῃ *ἀφεύκτως* τὴν εἰκόνα τοῦ Δημητρίου Βερναρδάκη. Ἔχετε λοιπὸν ὑπομονήν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Ναθαλία, βασίλισσα τῆς Σερβίας. — Ἐαρινὰ ἡμέραι ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ Φρειδερίκου Θεοδώρου Vischer. — Οἱ δύο Φίλοι (Διήγημα — συνέχεια). — Τὸ ἐν Βιέννῃ νέον Φυσικοϊστορικὸν Μουσεῖον. — Πινακοθήκη, ἤτοι ἑρμηνεία τῶν εἰκόνων. — Ποικίλα. (Ὁ ἰατρὸς Καρτούλης ἐν Βερολίνῳ. — Γυναῖκες ὡς ἔνορκοι. — Ἡ θνησιμότης ἐν Ἀγγλίᾳ. — Ὁ διάδοχος τῆς Γερμανίας *γαλακτοπώλης*. — Ἡ μετάθεσις τοῦ ἰουδαϊκοῦ Σαββάτου εἰς τὴν Κυριακήν — Αἱ μεγαλείτεραι τοῦ κόσμου Βιβλιοθῆκαι. — Σημειώσεις περὶ σάπωνος.) — Ἐπιστήμη καὶ καλλιτεχνία. (Νέαι παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου δέρματος. — Αἴτια τῆς φρενοβλαβείας. — Ἡ μακροβιότης τῶν μυρμήκων.) — Βιβλιοθήκη. — Συρμικὴ ἐπιθεώρησις (μετὰ ὑποδείγματος). — Μικρὰ Ἀλληλογραφία.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ. Ναθαλία, βασίλισσα τῆς Σερβίας (ἐν σελ. 177). — Ὁ βασίλισσα Βικτωρία ἐν στολῇ (ἐν σελ. 180). — Ὁ Ἔρως ταξειδεύων. Εἰκὼν ὑπὸ Jean Aubert (ἐν σελ. 181). — Τορπιλλοφόρων ἐν τῷ νεωρίῳ (ἐν σελ. 185). — Ἡ πρόσοψις τοῦ ἐν Φλωρεντίᾳ ναοῦ (σελ. 188).

Ἐκδότης **Π. Δ. ΖΥΓΟΥΡΗΣ.**

Τύποις Bär & Hermann, *ἐν Λειψίᾳ.* — *Χάρτης ἐκ τῆς* Neue Papiermanufactur *ἐν Στρασβούργῳ.* — *Μελάνη* Frey & Sening, *ἐν Λειψίᾳ.*